

Hagee Stichting Pensioenfonds

Jaarverslag 2021

Hagee Stichting
Bovenkerkerweg 10-12
1185 XE Amstelveen
www.hagee.nl

Inhoudsopgave

<i>Bestuursverslag</i>	4
Samenvatting	4
Kerncijfers	5
Profiel	6
Ontwikkelingen	7
Wet- en regelgeving.....	17
Organisatie	18
Risicomanagement	20
Technische Analyse.....	29
Vermogensbeheer	31
Vooruitblik 2022.....	36
Verantwoording & Toezicht	39
<i>Jaarrekening</i>	46
Balans per 31 december 2021.....	47
Staat van baten en lasten over 2021.....	48
Kasstroomoverzicht 2021	49
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	50
Gebeurtenissen na balansdatum	82
Bestemming van het resultaat	83
Actuariële verklaring	84
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	86
Bijlage 1: Personalialia	89
Bijlage 2: Trefwoorden en begrippen	93

Bestuursverslag

Samenvatting

De pandemie veroorzaakt door het COVID-19 virus heeft zich in 2021 voortgezet. Met name in het eerste halfjaar waren er nog strenge maatregelen van kracht die de bewegingsvrijheid van mensen sterk beperkten. Meerdere farmaceutische bedrijven zijn met vaccins op de markt gekomen gevolgd door massale vaccinatieprogramma's. Veel beperkende maatregelen zijn in de zomer opgeheven. Een opleving van het virus in het najaar heeft minder grote gevolgen gehad. Het merendeel van de bevolking was gevaccineerd of had op een natuurlijke manier weerstand opgebouwd.

De maatregelen om de economie te ondersteunen zijn nog wel van kracht gebleven. Met name in de tweede helft van het jaar is gebleken dat het niet in alle landen gelijktijdig afbouwen van maatregelen om de verspreiding van het virus te beperken onevenwichtigheden in de economie veroorzaakte. Tekorten aan chips, olie en andere grondstoffen zorgden voor een hogere inflatie sinds lange tijd.

Op de financiële markten overheerste optimisme wat zich heeft geuit in verder stijgende aandelenkoersen. Door de oplopende inflatie verwachten de markten een verhoging van de rente door de centrale banken en/of afbouw van het opkoopprogramma van de ECB. De verwachtingen hierover resulteerden inderdaad in een hogere rentestand.

Het fonds heeft 2021 afgesloten met een dekkingsgraad van 123,5%, hoger dan het vereist eigen vermogen. Het fonds is hiermee uit herstel. Door het krachtige herstel in 2021 heeft het fonds een toeslag kunnen toekennen van 2,86%. Deze toeslag was echter niet voldoende om de koopkracht volledig te handhaven.

De aankomende wijziging van het pensioenstelsel is in 2021 een belangrijk onderwerp geweest. Niet alleen op de vergadering van het algemeen bestuur maar ook in aparte kennissessies met de werkgevers en de centrale ondernemingsraad en het Verantwoordingsorgaan. De voorbereidingen zijn getroffen het is nu wachten op de definitieve wetteksten om besluiten te kunnen nemen.

Afnemende onzekerheid door een gunstige economische ontwikkelingen en een in kracht afnemende pandemie is begin 2022 omgeslagen in een grote onzekerheid door de inval van Rusland in Oekraïne. Met name in de Europese Unie zijn de gevolgen het eerst merkbaar in de vorm van sterk stijgende energieprijzen. De lange termijn gevolgen zijn ongewis.

Kerncijfers

(bedragen in eenheden van € 1.000,-)	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal werkgevers	4	5	4	4	5
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	2.303	2.270	2.299	2.263	2.168
Gewezen deelnemers ('slapers')	1.576	1.559	1.532	1.431	1.368
Gepensioneerden	1.573	1.509	1.497	1.496	1.465
Totaal	5.452	5.338	5.328	5.190	5.001
Pensioenuitvoering					
Zuivere Kostendekkende premie	27.882	22.515	18.915	18.616	19.397
Gedempte kostendekkende premie	16.638	18.939	18.701	18.855	16.953
Dotatie/ onttrekking premiedepot	-	-	-	-1.749	-1.737
Feitelijke premie	20.074	18.758	18.523	16.842	15.081
Premiepercentage	33,60%	33,60%	33,60%	33,60%	31,60%
Kosten vermogensbeheer in % van gemiddeld belegd vermogen (inclusief transactiekosten)	0,54%	0,67%	0,57%	0,59%	0,52%
Transactiekosten in % van gemiddeld belegd vermogen	0,13%	0,12%	0,07%	0,12%	0,02%
Pensioenuitvoeringskosten	852	862	794	765	642
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (x € 1)	220	228	210	204	177
Pensioenuitkeringen	12.526	12.319	11.938	11.611	11.009
Toeslagverlening					
Toeslagen per 1 januari volgend op boekjaar	2,86%	0,00%	0,55%	1,13%	0,50%
Vermogen en solvabiliteit					
Aanwezig eigen vermogen	135.905	90.009	75.466	49.174	71.820
Minimaal Vereist Eigen Vermogen	24.269	25.002	22.637	19.218	18.147
Vereist eigen vermogen	118.166	124.074	104.938	88.007	81.413
Voorziening Pensioenverplichtingen	578.411	596.307	537.673	457.319	432.072
Dekkingsgraad ^[1]	123,5%	115,1%	114,0%	110,8%	116,2%
Beleidsdekkingsgraad	122,8%	106,9%	112,0%	116,3%	115,4%
Rentetermijnstructuur (gemiddelde rente)	0,57%	0,19%	0,75%	1,40%	1,52%
Beleggingen					
Vastgoedbeleggingen	78.965	60.129	55.202	45.841	45.980
Aandelen	287.421	234.573	209.000	153.038	162.614
Vastrentende waarden	341.224	386.697	342.478	302.685	293.488
Totaal beleggingen	707.610	681.399	606.680	501.564	502.082
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	19.333	67.435	99.734	-5.266	16.664
Beleggingsrendement totale portefeuille	2,7%	11,0%	19,7%	-1,0%	3,5%
Benchmarkrendement portefeuille	5,2%	11,7%	19,9%	-0,6%	2,8%

[1] Het vermogen en de dekkingsgraad worden gerapporteerd exclusief de middelen in het premiedepot.

Profiel

Hagee Stichting, statutair gevestigd te Amstelveen is opgericht op 28 maart 1933. De stichting is ingeschreven bij het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41199361. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 6 december 2021.

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds. Werknemers van de aangesloten werkgevers bouwen een aanspraak op pensioen op, gebaseerd op een voorwaardelijk geïndexeerde middelloon regeling (Collectieve Defined Contribution of CDC-regeling). Daarnaast kent het fonds een regeling voor arbeidsongeschiktheid en overlijden. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het fonds is verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden in overeenstemming met de missie en visie van het fonds en bestaande wet- en regelgeving. Het pensioenfonds geeft uitvoering aan het pensioenreglement zoals overeengekomen met de aangesloten ondernemingen. Deze uitvoering bestaat uit het beleggen van het beschikbare vermogen, het doen van uitkeringen en het informeren van belanghebbenden.

Met de aangesloten werkgevers is een uitvoeringsovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst zijn de afspraken met betrekking tot de financiering en uitvoering van de regeling opgenomen. De looptijd van de overeenkomst is 5 jaar en deze expireert op 31 december 2022. In deze periode geldt een vaste premie.

De rechten en plichten van de bij het pensioenfonds aangesloten werkgevers staan beschreven in de statuten en het pensioenreglement van het pensioenfonds.

Missie, Visie & Strategie

De belangen van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden staan centraal bij de bepaling en uitvoering van het beleid door het bestuur van Hagee. Die belangen heeft het bestuur vastgelegd in de missie van het fonds. De missie is als volgt vastgesteld:

Missie

Hagee voert de afgesproken pensioenregeling voor de huidige en voormalige werknemers van de aangesloten ondernemingen uit op een betrouwbare, transparante, professionele en kostenefficiënte wijze.

Visie

Over 5 jaar:

- zijn de aangesloten werkgevers financieel gezonde ondernemingen die doorgroeien;
- onderkennen de werkgevers nog steeds de toegevoegde waarde van een ondernemingspensioenfonds;
- reflecteert de samenstelling van het bestuur de betrokkenheid van werkgevers bij haar werknemers, met andere woorden is het bestuur paritair samengesteld;
- is Hagee Stichting een financieel gezond fonds dat in staat is een pensioenvoorziening te bieden waarin de koopkracht (zo mogelijk volledige) wordt gehandhaafd;
- hebben deelnemers een realistisch beeld van hun pensioen.

Strategie

Communicatie

Het fonds communiceert tijdig en duidelijk naar de belanghebbenden. Het bestuur voert een beleggingsbeleid dat is gebaseerd op een afgewogen risico/rendementsverhouding. De verhouding tussen risico en rendement wordt afgeleid van de risicohouding van de deelnemers. De risicohouding waarop het beleggingsbeleid is gebaseerd is in 2018 afgestemd met de deelnemers. Met het oog op de ontwikkelingen van het pensioenstelsel is in 2021 een nieuw onderzoek uitgevoerd naar de risicobereidheid van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden.

Beleggingen

Het bestuur voert een beleggingsbeleid dat is gebaseerd op een afgewogen risico/rendementsverhouding. Daarbij houdt het fonds het evenwicht tussen de belangen van deelnemers en gepensioneerden in beeld. Het vermogensbeheer wordt uitbesteed. Hierop voert het bestuur een strakke regie. Ontwikkelingen van de risico-rendementsverhouding wordt gemonitord en er wordt geen tactisch beleid gevoerd.

Governance

Om blijvend te kunnen voldoen aan de geschiktheidseisen moeten de bestuursleden een programma van permanente educatie volgen. Hagee bevordert op actieve wijze de diversiteit in samenstelling van het bestuur. Hagee benadert potentiële kandidaten actief.

Ontwikkelingen

Covid-19

In het voorjaar van 2021 is de pandemie die door het Covid-19 virus is veroorzaakt langzaam teruggedrongen dankzij massale vaccinaties van de bevolking en dankzij het warmere jaargetijde waarin het virus zich minder makkelijk kan verspreiden. Maatregelen die de bewegingsvrijheid van de bevolking beperkten werden versoepeld, om in het najaar opnieuw te worden ingesteld omdat nieuwe varianten van het virus zich openbaarden met snelle stijgingen van het aantal zieken als gevolg. De nieuwe varianten bleken nog besmettelijker en door het grote aantal zieken dreigden problemen voor de continuïteit van bedrijven.

De laatste opgedoken variant bleek de besmettelijkste maar kent een milder verloop van het ziektebeeld waarbij de hoge vaccinatiegraad ongetwijfeld een rol heeft gespeeld.

Bepaalde sectoren van de economie zijn ook in 2021 geraakt door de pandemie, evenals in 2020 waren er ook sectoren die juist geprofiteerd hebben. Met name in de Verenigde Staten zijn enkele bedrijven die zich toeleggen op online verkopen en communicatie hierdoor dominant geworden op de beurs.

Beleidsontwikkelingen

Vanaf 2021 wordt het premiebeleid gebaseerd op een systematiek van gedempte premie op basis van verwacht rendement. Daarnaast wordt in de premie een opslag opgenomen voor de geambieerde toekomstige dienstverlening. In het laatste kwartaal van ieder jaar neemt het bestuur een besluit over de pensioenopbouw voor het komende jaar. Hierbij wordt zoveel mogelijk gestreefd naar het handhaven van het opbouwpercentage van minimaal 1,60%. In het kader van de evenwichtige belangenbehartiging wordt, bij het vaststellen van dit percentage, vooral gekeken naar de invloed die de pensioenopbouw heeft op de dekkingsgraad, de premiedekkingsgraad en het toeslagpotentieel.

Met de implementatie van dit premiebeleid is er feitelijk ook geen sprake meer van een premiedepot. De gedempte kostendekkende premie wordt beschouwd als een ondergrens om aan de wettelijke toets te voldoen. Het vormen van een premiedepot uit het verschil tussen de feitelijke- en kostendekkende premie zou onevenwichtig zijn.

Op basis van de uitkomsten van de Asset & Liability Management (ALM) studie was in 2019 besloten om de risico/rendementsverhouding binnen de beleggingsportefeuille geleidelijk te verbeteren. In 2021 is dit proces afgerond

met een herstructurering van de vastrentende portefeuille.

Financiële ontwikkelingen

Het vermogen is in het boekjaar met € 28,0 miljoen gestegen. Positieve beleggingsrendementen en de ontvangen premies zijn hiervan de oorzaak. Tegenover de stijging van het vermogen staat een daling van de verplichtingen met € 17,9 miljoen. Per saldo is de dekkingsgraad met 8,4% gestegen. De onderstaande tabel illustreert de ontwikkeling van het pensioenvermogen, de technische voorzieningen en de effecten op de dekkingsgraad.

Tabel 1

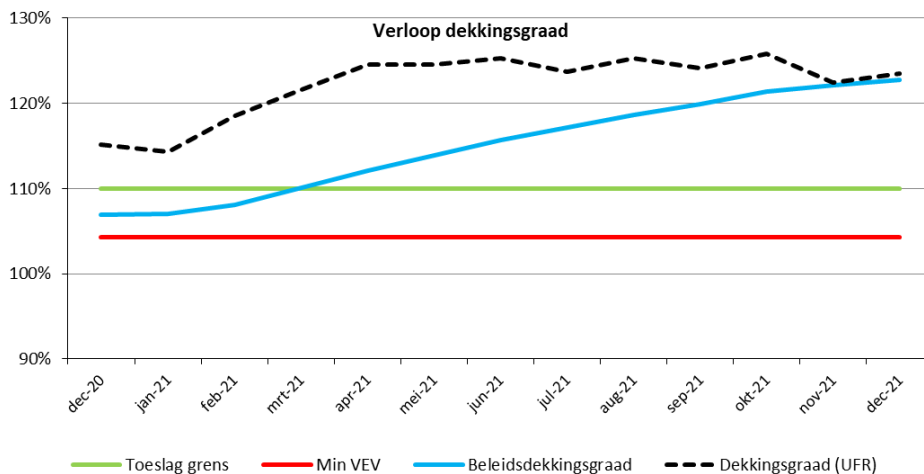
	Pensioen - Vermogen	Technische Voorzieningen	Dekkingsgraad %
Stand per 1 januari 2021	686.316	596.307	115,1%
Premiebijdragen	18.898	22.268	-1,0%
Uitkeringen	-12.526	-12.497	0,3%
Toeslagverlening 1 januari 2022	-	15.943	-2,9%
Rentetermijnstructuur	-	-40.805	7,8%
Actuariële grondslagen	-	-24	0,0%
Beleggingsresultaten	18.981	-	3,9%
Overige mutaties	2.647	-2.781	0,3%
Stand per 31 december 2021	714.316	578.411	123,5%

Dekkingsgraad

In 2021 is de dekkingsgraad met ruim 8% gestegen naar het niveau van 123,5%. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad over de afgelopen 12 maanden. Door de middeling werken stijgingen en dalingen van de dekkingsgraad vertraagd door in de beleidsdekkingsgraad. Ultimo 2021 was de beleidsdekkingsgraad 122,8% (2020: 106,9%).

De beleidsdekkingsgraad per 31 oktober is het uitgangspunt voor de toeslagverlening op 1 januari van het volgende jaar. Op 31 oktober was de beleidsdekkingsgraad 121,4%. Dit is hoger dan de (wettelijke) ondergrens voor het verlenen van een toeslag (110%) maar nog onder de grens om een volledige toeslag te kunnen verlenen (123,4%).

De onderstaande grafiek illustreert de ontwikkeling van de (beleids-)dekkingsgraad in.

In het verslagjaar is de beleidsdekkingsgraad sterk gestegen en staat boven het niveau van het vereist eigen

vermogen.

In de onderstaande tabel een overzicht van de verschillende dekkingsgraden in vergelijking met 2020:

Tabel 2

	2021	2020
Aanwezige dekkingsgraad per jaareinde (UFR)	123,5%	115,1%
Vereiste dekkingsgraad per jaareinde	120,4%	120,8%
Minimaal vereiste dekkingsgraad per jaareinde	104,2%	104,2%
Aanwezige dekkingsgraad zuiver (marktrente)	119,9%	108,2%
Beleidsdekkingsgraad	122,8%	106,9%
Reële dekkingsgraad	99,5%	87,8%

De aanwezige dekkingsgraad per jaareinde (UFR) is berekend op basis van de door De Nederlandsche Bank voorgeschreven rentetermijnstructuur. Met ingang van het verslagjaar hanteert De Nederlandsche Bank een nieuwe berekeningswijze voor de rentetermijnstructuur. Deze berekeningswijze wordt in 4 stappen ingevoerd. In 2021 is de nieuwe methodiek voor 25% in aanmerking genomen bij het bepalen van de rentetermijnstructuur.

De vereiste dekkingsgraad is die dekkingsgraad waarbij het fonds precies voldoet aan de wettelijke buffereisen. Deze buffereisen zijn afhankelijk van de samenstelling van de (strategische) beleggingsportefeuille. Omdat het fonds de strategische beleggingsportefeuille alleen op hoofdlijnen heeft gedefinieerd wordt een deel van de buffereisen afgeleid van de actuele portefeuille. Hierdoor kan de vereiste dekkingsgraad variëren ondanks dat de strategische beleggingsportefeuille niet is aangepast.

Bij de bepaling van de (minimaal) vereiste dekkingsgraad wordt rekening gehouden met het minimale niveau van de voorgeschreven buffers.

De aanwezige dekkingsgraad op basis van marktrentes is gebaseerd op de marktrente zonder rekening te houden met de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de aanwezige dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden, berekend op basis van de UFR. Deze dekkingsgraad is de basis voor beleidsbeslissingen zoals het toekennen van toeslagen.

De reële dekkingsgraad weerspiegelt de verhouding tussen de beleidsdekkingsgraad en de aanwezige dekkingsgraad zoals benodigd voor volledige toeslagverlening. De reële dekkingsgraad is vastgesteld op basis van de wettelijk voorgeschreven methodiek. Doordat in deze methodiek ook rekening wordt gehouden met toekomstige overrendement geeft dit cijfer een verwachting weer van de reële dekkingsgraad.

Solvabiliteitstoets

De beleidsdekkingsgraad heeft eind 2021 een niveau bereikt dat boven het Vereist Eigen Vermogen ligt. Ultimo 2021 voldoet het fonds aan de normen van De Nederlandsche Bank en is er geen sprake meer van een reservetekort. Omdat het vermogen toereikend is hoeft geen herstelplan te worden ingediend.

De vermogenspositie per 31 december 2021 ziet er als volgt uit:

Tabel 3

	Bedrag	in % van TV
Aanwezig Pensioenvermogen	714.316	123,5%
Af: Technische Voorzieningen	578.411	100,0%
Af: Minimaal Vereist Eigen Vermogen	24.269	4,2%
Dekkingspositie	111.636	19,3%
Af: Vereist Eigen Vermogen	93.897	16,2%
Reservepositie	17.739	3,1%

Eind 2020 voldeed het fonds nog niet aan de vereisten van De Nederlandsche Bank daarom is voor 2021 nog wel een herstelplan ingediend.

Herstelplan 2021

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2021 ten opzichte van de verwachting volgens het herstelplan 2021.

Op 19 mei 2021 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met het herstelplan.

Tabel 4

	Verwacht	Werkelijk
Dekkingsgraad per 1 januari 2021	115,1%	115,1%
Premiebijdragen	-1,0%	-1,0%
Uitkeringen	0,3%	0,3%
Toeslagverlening 1 januari 2022	0,0%	-2,9%
Rentetermijnstructuur	0,0%	7,8%
Actuariële grondslagen	0,0%	0,0%
Beleggingsresultaten	2,8%	3,9%
Overige mutaties	0,0%	0,3%
Dekkingsgraad per 31 december 2021	117,2%	123,5%

Besluiten worden genomen op basis van de beleidsdekkingsgraad. Deze dekkingsgraad is een gemiddelde van de dekkingsgraad over een periode van 12 maanden en vertoont door de middeling een stabielere verloop dan de dekkingsgraad. In de volgende tabel worden de verwachte en de gerealiseerde beleidsdekkingsgraad vergeleken.

Tabel 5a

	2021	Verwacht
Beleidsdekkingsgraad primo boekjaar	106,9%	106,9%
Beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar	122,8%	116,2%

Uitgangspunt voor het herstelplan 2021 was een pensioenopbouw van 1,6% en een gedempte kostendekkende premie op basis van een verwacht rendement. Ten behoeve van het herstelplan is gestuurd op een premiedekkingsgraad van 90% met een bandbreedte van 10%. Zolang de premiedekkingsgraad zich binnen de bandbreedte bevindt wordt het opbouwpercentage gehandhaafd op 1,6%. Aangezien de premiedekkingsgraad gedurende het hele herstelplan tussen de 80% en 100% blijft is de opbouw constant gehouden op 1,6%. Voor het verwacht rendement hanteert het fonds actuele economische veronderstellingen. De gehanteerde rendementsverwachtingen waren vastgesteld op een realistisch niveau, onder het niveau van de maximaal toegestane parameters. In het plan is uitgegaan van een jaarlijkse prijsinflatie van 1,9%. Volgens het herstelplan 2021 zou de beleidsdekkingsgraad eind 2028 hoger zijn dan het vereist eigen vermogen. Met andere woorden eind 2028 komt er een einde aan de situatie van reservetekort. Hieruit blijkt dat het fonds voldoende capaciteit heeft om binnen een periode van 10 jaar aan de eisen van De Nederlandsche Bank te voldoen.

Jaarlijks wordt het herstelplan geëvalueerd. Als de actuele dekkingsgraad niet aan de vereisten van DNB voldoet moet een nieuw herstelplan, met een looptijd van 10 jaar, worden opgesteld. Omdat de financiële positie van het fonds ultimo 2021 aan de vereisten van De Nederlandsche Bank voldeed is geen nieuw herstelplan opgesteld.

Haalbaarheidstoets

Het fonds voert jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. In deze toets wordt gekeken of het fonds op de lange termijn (60 jaar) aan haar ambities kan voldoen. De haalbaarheidstoets vormt het uitgangspunt voor periodiek overleg tussen het fonds, de werkgever en de werknemers. In 2015 is een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd en zijn grenzen vastgelegd voor het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is hierbij gedefinieerd als de uitkeringen volgens het fondsbeleid ten opzichte van de uitkeringen zonder verlagingen en met een volledige indexatie. Het pensioenresultaat geeft daarmee aan in hoeverre de koopkracht kan worden gehandhaafd. In de onderstaande tabel worden de resultaten van de toets vergeleken met de grenzen die zijn vastgesteld in 2015.

Tabel 6

	Ondergrens	2021	Voldaan
Pensioenresultaat vanuit de feitelijke positie:			
Mediaan	85,0%	101,0%	ja
Afwijking van de mediaan in een slechtweeer scenario	30,0%	16,0%	ja

De haalbaarheidstoets geeft een indicatie of het fonds op de zeer lange termijn in staat moet worden geacht om aan haar ambities te kunnen voldoen. Het resultaat van de toets laat zien dat in het mediaan scenario aan de ambitie voor volledige indexatie kan worden voldaan. Als niet aan de ambitie voldaan kan worden is dit aanleiding tot overleg met sociale partners over de risicohouding.

Kosten vermogensbeheer

Niet alle beheerders verstrekken het fonds een (volledig) overzicht van de werkelijke kosten voor het vermogensbeheer. De kosten vermogensbeheer die in dit verslag zijn opgenomen bestaan uit schattingen welke zijn gebaseerd op de contracten met de beheerders en de kosten zoals deze in de jaarverslagen van de beheerders zijn opgenomen.

De kosten voor het vermogensbeheer kunnen als volgt worden toegelicht:

Tabel 7 (x € 1.000,-)

	2021			2020		
	Gemiddeld	kosten in €	kosten in %	Gemiddeld	kosten in €	kosten in %
	belegd vermogen			belegd vermogen		
Zakelijke waarden	272.180	1.947	0,72%	200.520	1.408	0,70%
Vastrentende waarden	351.686	1.466	0,42%	374.028	1.670	0,45%
Vastgoed	70.407	118	0,17%	49.831	103	0,21%
Totaal	694.273	3.531	0,51%	624.379	3.181	0,51%
Advieskosten	-	213	0,03%	-	241	0,04%
Performance fee	-	-	-	-	750	0,12%
Totale kosten	694.273	3.744	0,54%	624.379	4.172	0,67%

Transactiekosten zijn begrepen in het bovenstaande kostenoverzicht, de transactiekosten worden in een aparte tabel toegelicht.

De afspraken met de vermogensbeheerder over de kosten en beheervergoedingen zijn uitgedrukt in een percentage van het beheerde vermogen. Met enkele beheerders is afgesproken dat er rechtstreeks een fee wordt betaald, hiermee is in het overzicht rekening gehouden. De rechtstreeks betaalde vergoedingen zijn in de staat van baten en lasten opgenomen onder de beleggingsresultaten voor risico fonds.

Ten opzichte van het voorgaande jaar zijn de totale kosten van vermogensbeheer zowel in euro als in een percentage gedaald. De daling van de kosten is een gevolg van de herstructurering van de vastrentende portefeuille en een daling in kosten voor onroerend goed. Bovendien is geen performance fee verschuldigd omdat het rendement van de portefeuille lager is geweest dan de benchmark.

De schatting van de transactiekosten is gebaseerd op de laatst bekende informatie van de vermogensbeheerders. Van jaar tot jaar kunnen deze kosten sterk fluctueren. In 2021 zijn de kosten beïnvloed door de herstructurering van de portefeuille vastrentende waarden. De transacties hebben in totaal €535K gekost. Deze eenmalige kosten maken deel uit van de kosten in de onderstaande tabel.

De transactiekosten kunnen als volgt worden toegelicht:

Tabel 8 (x € 1.000,-)

	2021			2020		
	Gemiddeld	Transactie	%	Gemiddeld	Transactie	%
	belegd	kosten in €		belegd	kosten in €	
Zakelijke waarden	272.180	252	0,09%	200.520	142	0,07%
Vastrentende waarden	351.686	612	0,17%	374.028	620	0,17%
Vastgoed	70.407	5	0,01%	49.831	-2	-0%
Totale kosten	694.273	869	0,13%	624.379	760	0,12%

Kostenniveau in vergelijking met andere fondsen

Met het doel om na te gaan hoe de kosten van het fonds zich verhouden tot de kosten van vergelijkbare fondsen is in 2020 meegewerkt aan een benchmarkonderzoek¹. Aan het onderzoek hebben 195 pensioenfondsen meegewerkt met een totaal vermogen van € 1.631 miljard. Onder de fondsen die hebben meegewerkt aan het onderzoek zijn ook zeer grote fondsen zoals het ABP en PFZW. Door de omvang zijn de kostenniveaus van deze fondsen niet te vergelijken met die van Hagee Stichting. Het kostenniveau van het fonds wordt daarom vergeleken met een kleinere groep van pensioenfondsen van vergelijkbare omvang.

Vermogensbeheerkosten 2020

Tabel 9

	Hagee	Peers	Universum
Vermogensbeheerkosten	0,67%	0,30%	0,57%

De vermogensbeheerkosten van Hagee Stichting zijn hoger dan die van de peergroup. De oorzaak hiervan is dat het vermogen vrijwel geheel actief wordt belegd. Bij de peergroup is dat in veel mindere mate het geval. Actief beheer is duurder dan passief beheer, het rendement op het vermogen moet deze kosten meer dan goedmaken. Het bestuur is ervan overtuigd dat actief beheer waarde aan de portefeuille toevoegt (na kosten) ten opzichte van passief beheer.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het actief beheerde vermogen per beleggingscategorie ten opzichte van de peers. De tabel heeft betrekking op 2020.

Tabel 9a

	Hagee	Peers
Zakelijke waarden	91%	16%
Vastrentende waarden	100%	16%
Vastgoed	0%	0%

In het kader van de herstructurering van de vastrentende waarde portefeuille is in 2021 een deel van het vermogen belegd in een smart bèta fonds. Dit fonds belegt in een alternatieve index met als doel een beter resultaat ten opzichte van de traditionele marktkapitalisatie indexen.

In 2020 was de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën vrijwel gelijk als de verdeling bij de peers: 60% vastrentende waarden, 32% aandelen en 8% overige beleggingen.

De overtuiging dat actief beheer waarde toevoegt aan de portefeuille wordt regelmatig getoetst aan de actuele ontwikkeling van het rendement ten opzichte van de benchmark. Dit gebeurt op basis van vergelijkingen met twee verschillende benchmarks:

- in de eerste plaats wordt het rendement van de werkelijke portefeuille vergeleken met de strategische portefeuille, dit geeft aan of het allocatiebeleid succesvol is geweest;
- de tweede vergelijking geeft een indicatie hoe de vermogensbeheerders hebben gepresteerd, dit geeft aan of het selectiebeleid succesvol is geweest.

Vergelijking van het rendement met de strategische portefeuille.

Het rendement wordt afgezet tegen een benchmark gebaseerd op de verdeling van het vermogen conform de strategische portefeuille. De strategische portefeuille geeft het lange termijn doel van het fonds weer. De out-of underperformance tegenover deze benchmark geeft een indicatie over de effectiviteit van het allocatiebeleid.

¹ LCP Kostenbenchmark 201209

Tabel 10

	2021	2020	2019	2018	2017	5 jrs
Beleggingsrendement totale portefeuille	2,70%	11,00%	19,70%	-1,00%	3,50%	6,90%
Benchmarkrendement portefeuille	5,20%	11,70%	19,90%	-0,60%	2,80%	7,70%
Outperformance	-2,5%	-0,7%	-0,2%	-0,4%	0,7%	-0,8%

Zoals uit de tabel blijkt heeft het fonds in 2021 een forse underperformance behaald. Uit een nadere analyse blijkt dat de belangrijkste oorzaak van de underperformance was in 2021 niet gelegen in de verdeling van het vermogen tussen de verschillende beleggingscategorieën maar in een aanzienlijke underperformance van de aandelenportefeuille.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het rendement per categorie ten opzichte van de benchmark. Uit de tabel blijkt dat de underperformance van de portefeuille geheel voor rekening komt van het in aandelen belegd vermogen.

Tabel 10a

	2021		
	Rendement	Benchmark	Outperformance
Vastgoedbeleggingen	22,7%	20,5%	2,2%
Aandelen	14,6%	23,0%	-8,4%
Vastrentende waarden	-7,7%	-8,3%	0,6%
Totaal	2,7%	5,2%	-2,5%

De koersstijgingen op de beurzen (in de Verenigde Staten) zijn in 2021 met name te danken geweest aan een zeer beperkt aantal zeer grote fondsen. De overige beursfondsen hebben aanzienlijk minder gepresteerd. Omdat Hagee Stichting een minder groot aandeel in deze zeer grote fondsen had is het rendement lager uitgekomen dan de benchmark. De ontwikkelingen in 2021 zijn voor het bestuur aanleiding om de uitgangspunten voor het beleggingsbeleid tegen het licht te houden. Hierbij zal ook nadrukkelijk gekeken worden naar de meerwaarde van actief beleggingsbeleid.

Vergelijking van het rendement met de werkelijke portefeuille.

Het rendement wordt eveneens afgezet tegen een benchmark berekend op basis van de werkelijke samenstelling van de portefeuille. De out- of underperformance geeft hierbij aan hoe de vermogensbeheerders hebben bijgedragen aan het resultaat.

Omdat het bestuur bewust heeft gekozen voor een actief beleggingsbeleid verwacht het dat de werkelijke portefeuille een hoger rendement laat zien dan de benchmark die op de werkelijke gewichten is berekend.

De volgende tabel geeft een overzicht van de performance van het fonds ten opzichte van de benchmark berekend op basis van de werkelijke gewichten binnen de portefeuille.

Tabel 11

	2021	2020	2019	2018	2017
Beleggingsrendement totale portefeuille	2,70%	11,00%	19,70%	-1,00%	3,50%
Benchmarkrendement portefeuille	5,30%	9,90%	19,40%	-1,00%	3,10%
Outperformance	-2,6%	1,1%	0,3%	0,0%	0,4%

De underperformance kan volledig verklaard worden uit het selectie effect. De aandelenportefeuille wordt actief beheerd met een bias naar zeer grote ondernemingen in de benchmark. Dat wil zeggen in deze fondsen minder wordt belegd dan in de benchmark. De koersstijgingen op de beurzen (in de Verenigde Staten) zijn in 2021 met name te danken geweest aan een zeer beperkt aantal zeer grote fondsen. De overige beursfondsen hebben aanzienlijk minder gepresteerd. Omdat Hagee Stichting een minder groot aandeel in deze dominante fondsen

had is het rendement lager uitgekomen dan de benchmark. De ontwikkelingen in 2021 zijn voor het bestuur aanleiding om de uitgangspunten voor het beleggingsbeleid tegen het licht te houden. Hierbij zal ook nadrukkelijk gekeken worden naar de meerwaarde van actief beleggingsbeleid.

Kosten pensioenbeheer

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling omvatten onder andere de kosten van de pensioenadministratie, advies- en controlekosten. In de staat van baten en lasten wordt het totaal van deze kosten € 675K vermeld. Kosten van het pensioenbureau en bestuur van het fonds zijn hierin niet opgenomen, deze komen voor rekening van de werkgever.

In de volgende tabel is een overzicht opgenomen van de kosten die het fonds betaalt alsmede een schatting van de kosten die ten laste van de werkgever komen. Deze laatste kosten betreffen met name de salariskosten van bestuursleden en werknemers van het pensioenbureau.

De pensioenuitvoeringskosten worden als volgt toegelicht:

Op grond van de herziene Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie wordt een deel van de algemene kosten toegewezen aan het vermogensbeheer. Dit deel van de kosten is bepaald op basis van de verhouding tussen de kosten voor pensioenbeheer ten opzichte van de kosten voor vermogensbeheer, vermenigvuldigt met de niet specifiek toe te delen kosten.

	2021	2020
Pensioenuitvoeringskosten	675	660
Schatting kosten ten laste van de werkgever	354	337
Toedeling algemene kosten aan vermogensbeheer	-177	-135
Totaal kosten pensioenbeheer	852	862
Kosten pensioenbeheer per deelnemer (x € 1,-)	220	228

De pensioenuitvoeringskosten worden gespecificeerd in de toelichting op de staat van baten en lasten (13). In de tabel is een deel van de algemene kosten toegedeeld aan de vermogensbeheerkosten.

De kosten per deelnemer zijn gebaseerd op het aantal actieve deelnemers plus de gepensioneerden. De gewezen deelnemers worden hierin niet meegenomen.

Zowel de door het fonds betaalde kosten als de kosten die ten laste van de werkgever komen zijn gestegen. De daling van de kosten per deelnemer is het gevolg van een andere verhouding tussen de algemene kosten en de kosten voor vermogensbeheer.

Het fonds voert 1 pensioenregeling uit voor 4 aangesloten werkgevers. Het fonds heeft alle operationele werkzaamheden uitbesteed. Op actuariel gebied en op het gebied van vermogensbeheer laat het bestuur zich bijstaan door adviseurs.

De pensioen- en uitkeringenadministratie, financiële administratie en bestuursondersteuning worden verzorgd door het pensioenbureau van Technische Unie. Het pensioenbureau verzorgt tevens de communicatie met de deelnemers waaronder de communicatie via de website. De salariskosten van het pensioenbureau zijn begrepen in de kosten werkgever. De bezetting van het pensioenbureau bestaat uit 2,2 fte. Kosten voor software en diensten van derden zijn begrepen in de pensioenuitvoeringskosten.

De communicatie is met name gericht op individuele contacten met deelnemers en gepensioneerden. Het streven is zoveel mogelijk maatwerk te leveren bij de toepassing van de flexibiliseringselementen in de regeling. Voor bestuursleden die niet in dienst zijn van de werkgever geldt dat zij vacatiegeld ontvangen. Het vacatiegeld komt ten laste van het fonds evenals andere lasten voor het bestuur zoals bijvoorbeeld opleidingen. De kosten ten laste van het fonds zijn gespecificeerd in de jaarrekening. De (salaris)kosten voor bestuurders in dienst van

de werkgever worden niet doorbelast aan het fonds.

Het fonds heeft in het verslagjaar meegedaan aan een benchmark² onderzoek naar de kosten van pensioenfondsen. Doel hiervan is om na te gaan hoe de kosten van het fonds zich verhouden tot de kosten van vergelijkbare fondsen. In het onderzoek zijn andere 46 fondsen betrokken met een vergelijkbaar aantal deelnemers (tussen de 2.000 en 5.000). In de onderstaande tabel worden de kosten van het fonds met de kosten van deze peergroup met betrekking tot 2020 vergeleken.

Tabel 13 (x € 1,-)

	Hagee	Peers	Universum
Kosten pensioenbeheer per deelnemer (in euro)	228	338	107

Uit de vergelijking blijkt dat het fonds in 2020 een lager kostenniveau per deelnemer kende dan de fondsen in de peergroup. Als alle fondsen in Nederland (Universum) in de berekening worden meegenomen zijn de kosten per deelnemer bij het fonds een stuk hoger. In het Universum zitten eveneens veel grotere fondsen die door hun omvang in staat zijn om efficiënter te werken.

Gezien de omvang van het fonds is het bestuur van oordeel dat de kosten beperkt zijn. Dit neemt niet weg dat het kostenaspect een aandachtspunt blijft.

Toeslagen

Het bestuur streeft ernaar de koopkracht van de opgebouwde en ingegane pensioen in stand te houden door jaarlijks een toeslag toe te kennen. Uitgangspunt voor het toekennen van toeslagen is de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober van het voorgaande jaar. Als de beleidsdekkingsgraad boven de wettelijke ondergrens van 110% ligt kan een gedeeltelijke toeslag worden toegekend. Per 31 oktober 2021 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 121,4%. Deze dekkingsgraad lag boven de ondergrens van 110% voor het toekennen voor een toeslag maar nog onder de grens waarboven een volledige toeslag toegekend kan worden. Op basis van deze uitgangspunten heeft het bestuur besloten een toeslag van 2,86% toe te kennen.

De maatstaf voor een toeslag is het stijging van het Consumenten Prijsindexcijfer (CPI) van oktober van het jaar ten opzichte van dezelfde maand van het voorgaande jaar. Hierbij wordt uitgegaan van de normale CPI dus inclusief effecten van wijzigingen van bijvoorbeeld de btw. De stijging van het CPI van oktober 2021 ten opzichte van oktober 2020 bedroeg 3,42%.

Omdat de pensioenen niet met de volledige index zijn verhoogd is de koopkracht van de opgebouwde en ingegane pensioenen met 0,56% achteruit gegaan.

In de missie, visie en strategie heeft het bestuur aangegeven te streven naar een zo mogelijk volledige toeslagverlening. Doordat een gedeeltelijke toeslag is verleend is gedeeltelijk aan dit streven voldaan.

Gedurende meerdere jaren is het fonds niet in staat geweest een (volledige) toeslag toe te kennen. Hierdoor is de koopkracht van de opgebouwde en ingegane pensioenen aangetast. De volgende tabel geeft inzicht in de verleende toeslagen ten opzichte van het prijsindexcijfer en de achterstand ten opzichte van de index.

² LCP Kostenbenchmark 2020

Tabel 14

	Deelnemers			Gewezen deelnemers		
	Toegekend	Index	Niet verleende indexatie cumulatief	Toegekend	Index	Niet verleende indexatie cumulatief
1-1-2022	2,86%	3,42%	16,44%	2,86%	3,42%	22,59%
1-1-2021	0,00%	1,22%	15,88%	0,00%	1,22%	22,03%
1-1-2020	0,55%	2,72%	14,66%	0,55%	2,72%	20,81%
1-1-2019	1,13%	2,10%	12,49%	1,13%	2,10%	18,64%
1-1-2018	0,50%	1,33%	11,52%	0,50%	1,33%	17,67%

N.B.: de achterstand voor de deelnemers geldt vanaf 1-1-2009, voor de gewezen deelnemers en gepensioneerden vanaf 1-1-2003.

Uit het overzicht blijkt dat de cumulatieve niet-verleende toeslag voor actieven en inactieven vanaf 2009 respectievelijk 2003 gelijk is aan 16,44% respectievelijk 22,59%. Het percentage voor de actieven is lager dan bij de inactieven. Dit komt door de verschillende perioden waar de cijfers op zijn gebaseerd en doordat de (daadwerkelijke) algemene loonstijgingen³ (gemiddeld) gezien lager zijn geweest dan de (gemiddelde) prijsinflaties. Voor actieven is de algemene loonstijging enkele jaren nihil geweest, terwijl de inflatie toen positief was. Naast het niet verlenen van toeslag is de stijging van de grondslag niet voldoende geweest om - ten behoeve van de jaaropbouw - de inflatie bij te houden.

Wet- en regelgeving

Wet Toekomst Pensioenen

In het jaarverslag over 2020 is de verwachting uitgesproken dat het wetsvoorstel voor de Wet toekomst pensioenen in het najaar 2021 aan de Tweede en Eerste Kamer aangeboden kon worden. Vertragingen in de procedure hebben geleid tot uitstel. De verwachting is nu dat het wetsvoorstel aan het begin van het tweede kwartaal van 2022 aan Tweede en Eerste Kamer aangeboden kan worden.

De vertraging heeft het bestuur er niet van weerhouden het initiatief te nemen om een aantal bijeenkomsten met sociale partners te beleggen waarin kennis is gemaakt met de principes van het nieuwe stelsel. Deze kennissessies zijn inmiddels afgerond. Ondanks dat de wetteksten nog niet bekend zijn gaat de voorbereiding voor nadere invulling van de regeling door.

Transitie FTK

In de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel krijgen fondsen de mogelijkheid om toeslagen te baseren op versoepelde normen. Volgens deze normen mag bij een lagere dekkingsgraad een toeslag worden toegekend mits het fonds het voornemen heeft om de huidige aanspraken over te zetten naar het nieuwe stelsel (invaren). Gebruik maken van deze mogelijkheid levert beperkingen op bij het invaren.

De verwachting is dat fondsen al in 2022 gebruik kunnen maken van de verlichte normen voor het toekennen van een toeslag.

Nabestaandenpensioen

Met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel worden ook wettelijke regels van kracht voor het

³ Tot 1 2016 was de toeslag voor de actieven gebaseerd op de loonindex, vanaf 1 januari 2016 op de Consumenten Prijsindex.

nabestaandenpensioen. De ontwerpregeling voorziet in een partnerpensioen op verzekeringsbasis waarvan de uitkering gerelateerd is aan het salaris. Vanuit de pensioensector is veel kritiek geleverd op de regeling onder andere op de partnerdefinitie. In het overleg met de sociale partners zal ook het nabestaandenpensioen worden meegenomen.

Wet bedrag ineens

Ook de mogelijkheid voor deelnemers om bij pensionering een bedrag ineens op te nemen is een verandering waarvan het de vraag is of de beoogde ingangsdatum wordt gehaald. Samenloop met de fiscale wetgeving blijkt complexer dan verwacht. Aanpassingen van het wetsvoorstel hebben tot gevolg dat de doelgroep voor de regeling kleiner is geworden, de regeling is niet meer toegankelijk voor deelnemers die hun pensioen vervroegd in laten gaan. Om fiscale redenen mag betaling worden uitgesteld naar januari van het jaar nadat de AOW is ingegaan. Een laatste wijziging betreft de hoogte van de vaste pensioenuitkering deze wordt al bij ingang gebaseerd op het verlaagde kapitaal.

Overleg met de Pensioenfederatie en Verbond van Verzekeraars heeft geleid tot een beter uitvoerbare regeling, de verwachting is dat de wet op 1 januari 2023 van kracht zal worden.

Wet pensioenverdeling bij echtscheiding

Dit wetsvoorstel heeft betrekking op de verdeling van de pensioenwaarde die tijdens de huwelijkse periode is opgebouwd. De ex-partner krijgt daarbij een zelfstandige aanspraak op ouderdompensioen. De inwerkingtreding van het voorstel is uitgesteld van 1 januari 2022 tot 1 juli 2022.

Wet bestuur en toezicht

Vanaf 1 juli 2019 is de Wet bestuur en toezicht aangepast. Voor het fonds heeft dit geleid tot een aanpassing in de statuten. De aanpassing houdt in dat in geval van ontstentenis of belet van het gehele bestuur het Verantwoordingsorgaan een bestuurder aanwijst. In december 2021 zijn de statuten aangepast.

Wet registratie uiteindelijk belanghebbenden

In het kader van de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering is moeten belanghebbenden die een groter belang dan 3% in een trust of vergelijkbare constructie hebben zich registreren als Ultimate Beneficial Owner (UBO). Omdat bestuurders van een pensioenfonds niet aan de definitie voldoen kan volstaan worden met een registratie als fictieve UBO. In de loop van het jaar is dit gebeurd voor de bestuurders van het fonds.

Organisatie

Bestuur

Het bestuur is paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden. In 2021 heeft het bestuur afscheid genomen van 2 leden. Mevrouw Dijkman heeft aangegeven haar taken om persoonlijke redenen neer te leggen, de heer Labree heeft zich na het verstrijken van de zittingstermijn niet meer herkiesbaar gesteld. Het bestuur is hen zeer erkentelijk voor de inzet voor het fonds. Als vervanger van mevrouw Dijkman heeft de werkgever de heer Ouwerkerk voorgedragen als bestuurslid. De heer Ouwerkerk is al sleutelfunctiehouder Interne Audit voor het fonds en zal deze functie blijven uitoefenen als bestuurder. De heer Van Rijt is gekozen als nieuwe vertegenwoordiger in het bestuur namens de gepensioneerden. De heer Van Rijt was eerder als compliance officer voor het fonds actief. Definitieve benoeming zal plaatsvinden na een verklaring van geen bezwaar door De Nederlandsche Bank.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen met de samenstelling van het bestuur en overige fondsorganen op balansdatum.

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan is samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden. De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is in 2021 niet gewijzigd.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie bestaat uit 3 leden van het bestuur en 1 lid vanuit het pensioenbureau. De beleggingsadviescommissie wordt ondersteund door Willis Towers Watson Investment Consulting en Investment Communication Consultancy. De samenstelling van de Beleggingsadviescommissie is in 2021 niet gewijzigd.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie bestaat uit 3 leden vanuit het bestuur en 1 lid vanuit het pensioenbureau. De commissie wordt geadviseerd door een communicatiespecialist van de werkgever. Door het aftreden van een bestuurslid is een vacature ontstaan welke in 2021 ingevuld kon worden.

Pensioenbureau

De uitvoering van de pensioenregeling is uitbesteed aan het pensioenbureau van Technische Unie. Met Technische Unie is een servicelevel agreement overeengekomen.

Overige uitvoeringsorganisaties en adviseurs

Het bestuur laat zich in de voorbereiding voor beleidsbesluiten bijstaan door diverse adviseurs. Bij de contactpersonen van de adviseurs hebben zich in 2021 geen mutaties voorgedaan. In bijlage 1 is een overzicht van de adviseurs opgenomen.

Invulling van de sleutelfuncties IORP II

In het kader van de IORP II wetgeving zijn 3 sleutelfuncties waarvan er 2 zijn uitbesteed aan derden. De sleutelfunctie interne audit en de sleutelfunctie actuariael zijn uitbesteed, de sleutelfunctie risico wordt binnen het bestuur vervuld. Na benoeming van de heer Ouwerkerk als bestuurder van het fonds wordt ook de sleutelfunctie Interne Audit in het bestuur vervuld.

Klachten- en geschillen

In het verslagjaar heeft het bestuur geen klachten ontvangen.

Geschillen

Geschillen in behandeling op 1 januari 2021		0
Ingediende geschillen 2021	0	
Afgewikkelde geschillen 2021	0	
In behandeling 31 december 2021		0

Klachten via de ombudsman pensioenen

Klachten in behandeling op 1 januari 2021		0
Ingediende klachten 2021	0	
Afgehandeld in 2021	0	
In behandeling op 31 december 2021		0

Risicomanagement

Algemeen

Het is inherent aan de bedrijfsvoering van een pensioenfonds dat financiële en niet-financiële risico's worden gelopen. Het fonds benadert die risico's op een integrale wijze, dat wil zeggen: de risico's worden individueel en in samenhang beoordeeld.

Goed risicomanagement is essentieel om de doelstellingen van het fonds te realiseren. Het doel van het risicomanagement is om het bestuur in staat te stellen risico's te identificeren en te beheersen.

In 2021 heeft het bestuur het integraal risicomanagement herzien. In dit document is het risicomanagement proces weergegeven volgens het 3-lines of defence model. De eerste lijn wordt gevormd door bestuur, adviseurs, commissies, vermogensbeheerders en pensioenbureau. Tot de tweede lijn behoren de sleutelfunctiehouders actuarieel en risicomanagement. De sleutelfunctiehouder interne audit vormt de derde lijn.

In het kader van de beheersing van risico's is het onderwerp risico als vast punt opgenomen op de agenda van het bestuur. Daarnaast doet de Sleutelfunctiehouder Risico in de bestuursvergadering verslag van zijn bevindingen. In 2021 zijn onder meer de volgende specifieke risico onderwerpen aan de orde geweest;

- evaluatie van het risicobeheer,
- beoordeling van de herstructurering van de vastrentende portefeuille,
- de Eigen Risico Beoordeling.

De sleutelfunctiehouder Actuarieel rapporteert per kwartaal over zijn bevindingen. Deze bevindingen zijn aanleiding geweest om de procedurebeschrijvingen te actualiseren

De Sleutelfunctiehouder Interne Audit heeft eind 2021 een conceptrapport uitgebracht dat in een van de eerste bestuursvergaderingen van 2022 besproken zal worden.

Risicohouding

De risicohouding is de mate waarin het fonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren en de mate waarin het fonds risico's kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds. De risicohouding is tot stand gekomen na overleg met de sociale partners.

Een hoger risico in de beleggingen betekent een hoger verwacht rendement en dat het fonds op de (zeer) lange termijn een grotere kans heeft om aan haar ambities ten aanzien van pensioenopbouw en het toekennen van toeslagen te voldoen. Voor de korte termijn kan een hoog risico betekenen dat de opgebouwde en ingegane pensioenen verlaagd moeten worden. Het risico in de portefeuille is dan ook een balans tussen een korte- en een lange termijn afweging. Bij de afweging speelt de risicohouding van sociale partners een belangrijke rol. Bij aanvang van de Asset & Liability Managementstudie (2018) heeft het bestuur een workshop met de sociale partners georganiseerd om tot beleidsuitgangspunten te komen voor de risicohouding. De uitkomsten van de workshop zijn als volgt:

Toeslagen gemiddeld (in % van de maatstaf)	Minimaal 60%
Jaarlijkse kans op korting	Maximaal 9%
Omvang korting (zonder uitsmeren)	Maximaal 4%
Omvang korting 5 ^e percentiel (zonder uitsmeren)	Maximaal 15%

De uitkomsten van de ALM waren als volgt (15 jaars horizon):

Toeslagrealisatie	Circa 100%
Kans op korting	4%
Omvang korting	3%
Omvang korting 5 ^e percentiel	2%

De risicohouding heeft geresulteerd in een beleggingsmix van 50% zakelijke waarden, 50% vastrentende waarden. Om de stijging van het Vereiste Eigen Vermogen te beperken wordt de afdekking van het renterisico verhoogd naar 70% van de verplichtingen. Tevens wordt het valutarisico zoveel mogelijk afgedekt.

De risicohouding ten aanzien van de niet financiële risico's heeft als uitgangspunt een goede uitvoering van de pensioenregeling, continuïteit van de bedrijfsvoering en het borgen van een goede reputatie.

Solvabiliteit

Het risico met de grootste impact is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende eigen vermogen waardoor het niet aan haar ambitie van een zo waardevast mogelijk en betaalbaar pensioen kan voldoen. De solvabiliteit wordt voortdurend gemonitord aan de hand van de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

De belangrijkste maatregelen voor de beheersing van de solvabiliteit zijn het premie-, toeslagen-, en beleggingsbeleid. Het risico vanuit het premiebeleid is dat de pensioenopbouw voor een (groot) deel gefinancierd moet worden vanuit het vermogen van het fonds. Het fonds heeft dit risico gemitigeerd door een jaarlijkse beoordeling van de evenwichtigheid van het premiebeleid en de invloed van de pensioenopbouw op de dekkingsgraad.

Toeslagen worden gefinancierd vanuit het vermogen van het fonds. De invloed van toeslagen op de solvabiliteit van het fonds is beperkt door minimumgrenzen te stellen aan het niveau van de beleidsdekkingsgraad in het toeslagenbeleid.

De belangrijkste risico's in het beleggingsbeleid zijn het renterisico en het marktrisico.

De onderstaande tabel toont de gevoeligheid van de dekkingsgraad bij een verandering van de rentecurve en een (gelijktijdige) verandering in het rendement op aandelen.

Tabel

		Renteverandering						
		-1,05%	-0,70%	-0,35%	0,00%	0,35%	0,70%	1,05%
Verandering aandelen/ vastgoed	-30%	98,4%	100,5%	102,6%	104,9%	107,3%	109,8%	112,4%
	-20%	104,2%	106,4%	108,7%	111,1%	113,6%	119,5%	122,3%
	-10%	107,1%	112,3%	114,7%	117,3%	119,9%	122,7%	125,6%
	0%	115,7%	118,2%	120,8%	123,5%	126,2%	129,2%	132,3%
	10%	121,5%	124,1%	126,8%	129,6%	132,6%	135,6%	138,9%
	20%	127,3%	130,0%	132,8%	135,8%	138,9%	142,1%	145,5%
	30%	133,1%	135,9%	138,9%	142,0%	145,2%	148,6%	152,1%

De oranjekleur geeft een situatie aan waarin het fonds niet aan de vereisten van De Nederlandsche Bank voldoet maar herstel nog mogelijk is. Als deze situatie te lang aanhoudt moeten pensioenen worden verlaagd. Als de beleidsdekkingsgraad zich in de grijze zone bevindt is er geen sprake van korting maar ook niet van een volledige toeslag. In de groene zone kunnen pensioenen gedeeltelijk dan wel geheel worden verhoogd.

Marktrisico

De waarde van de beleggingen in zakelijke waarden kan veranderen door wijzigingen in de marktprijzen. Deze wijzigingen hebben direct invloed op het beleggingsresultaat omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen

reële waarde waarbij waarde wijzigingen direct worden verwerkt. Het fonds brengt dit risico terug tot aanvaardbare waarden door de beleggingen te spreiden in verschillende landen, regio's, beleggingsstijlen en categorieën.

Renterisico

Voor het vastrentende waarden deel van de beleggingen geldt dat de waarde daarvan fluctueert met de stand van de actuele rente. Voor de verplichtingen van het fonds is hetzelfde van toepassing. Een beweging in de rente heeft dus invloed op de financiële positie van het fonds. De invloed van de rente wordt verminderd door dit risico af te dekken in de vastrentende portefeuille. De strategische afdekking van het renterisico bedraagt 70% van de verplichtingen. Door niet het gehele risico af te dekken kan het fonds profiteren van een stijging van de rente. In 2021 is de afdekking van het renterisico bij een nieuw beleggingsfonds ondergebracht waarmee de actuele afdekking in lijn is gebracht met de strategische afdekking. Dit betreft een maatwerkfonds waarin de afdekking van het renterisico is afgestemd op de verplichtingen structuur van Hagee Stichting. Met dit fonds kan beter ingespeeld worden op ontwikkelingen in de rentecurves en op de eisen die Hagee Stichting stelt aan de afdekking van het renterisico.

Beleggingsrisico's

Bij de beleggingen van het vermogen loopt het fonds risico. Door de beleggingen te spreiden over verschillende vermogensbeheerders, categorieën, landen, stijlen, etc. wordt voorkomen dat risico's te veel worden geconcentreerd op een aspect. In het kader van de spreiding heeft het fonds meerdere beheerders voor vastrentende waarden aangesteld.

Niet financiële risico's

De niet financiële risico's worden gemonitord en beheerst met behulp van jaarlijkse risicoanalyses. Ieder bestuurslid heeft één of meer risicogebieden toegewezen gekregen. Op ieder bestuurslid rust de taak om op zijn/haar risicogebied de analyse up-to-date te houden en hierover te rapporteren in het bestuur welke plaats vindt in een vaste (jaarlijkse) cyclus. De analyses zijn uitgevoerd in de vorm van scenarioanalyses. Daarin wordt op basis van verschillende scenario's gekeken of het fonds tegen de gevolgen van het scenario bestand is en welke aanvullende maatregelen er genomen kunnen worden om het risico binnen acceptabele grenzen te houden. In de toelichting op de jaarrekening wordt ingegaan op de beheersing van de niet financiële risico's.

Strategische risico's

Ontwikkelingen buiten het fonds kunnen van grote invloed zijn op het fonds. Veranderingen van het draagvlak onder de werknemers en werkgever kunnen voor het bestuur of werkgever aanleiding zijn om zich te bezinnen op de waarde van een eigen fonds boven een andere manier om pensioen op te bouwen. Door de paritaire vertegenwoordiging zijn bestuursleden goed op de hoogte van de mogelijke wijzigingen in het draagvlak onder werknemers en werkgever. Het bestuur is in staat snel op de veranderingen in te spelen.

Ontwikkelingen in de wet- en regelgeving kunnen eveneens aanleiding geven tot een herbezinning over de pensioenuitvoering. Ingrijpende wijzigingen in het pensioenstelsel kunnen tot de conclusie leiden dat het belang van de deelnemer beter gediend is bij een andere pensioenuitvoerder.

Integriteitsrisico

Ieder risico van aantasting van de reputatie of bedreiging van het vermogen of resultaat als gevolg van het niet naleven van de wet geldt als integriteitsrisico. Om de integriteit van de bedrijfsvoering te kunnen waarborgen heeft het fonds een gedragscode opgesteld die de integriteit van het fonds moeten helpen handhaven. Jaarlijks toetst de compliance officer de naleving van de gedragscode en rapporteert hierover in het bestuur.

Op basis van scenario's is een analyse gemaakt van integriteitsrisico's. Een dergelijke analyse geeft inzicht in de omstandigheden waarin de integriteit in gevaar kan komen. Op grond van de analyse kunnen waar nodig aanvullende mitigerende maatregelen worden genomen.

IT-risico

Het IT-beleid is gericht op adequate borging van de risico's van de informatievoorziening vanuit het oogpunt van betrouwbaarheid, toegang, beschikbaarheid, integriteit, en toekomstvastheid. Het beleid heeft tot doel de juistheid, volledigheid en privacy van (deelnemers-)data te waarborgen. Het IT-beleid van het fonds is geïnspireerd op het beleid van Technische Unie. Dit beleid is gebaseerd op ISO 27001 standaarden. Het Toetsingskader Informatiebeveiliging van De Nederlandsche Bank wordt eveneens gehanteerd. Het fonds heeft een eigen IT-beleid opgesteld volgens welk een jaarplan ICT opgesteld wordt.

Uitbestedingsrisico

Het fonds heeft alle werkzaamheden uitbesteed. Het pensioenbeheer is uitbesteed aan het pensioenbureau van Technische Unie, vermogensbeheer aan diverse vermogensbeheerders. In het kader van de uitbestedingen is het van belang dat het bestuur zicht houdt op het functioneren van de uitbestedingspartners. Dit zicht wordt verkregen door rapportages over de servicelevel agreement met Technische Unie, over interne controlemaatregelen en de handhaving daarvan bij de vermogensbeheerders en rapportages van de vermogensadviseur over de kwaliteit van de beheerders en over de financiële risico's.

Juridisch risico

Veranderingen in wet- en regelgeving kunnen consequenties hebben voor het fonds en/of de positie van het fonds ten opzichte van de uitbestedingspartners. De ontwikkelingen op juridisch gebied worden nauwgezet gemonitord.

Het fonds houdt zich aan de Algemene verordening gegevensbescherming. Privacygevoelige gegevens worden niet afgestaan aan de adviseurs. Gegevens van individuele deelnemers worden alleen in geanonimiseerde vorm ter beschikking van adviseurs gesteld. In het kader daarvan worden verwerkerovereenkomsten met de betreffende adviseurs afgesloten.

Omgevingsrisico

Ten behoeve van de periodieke risicoanalyses heeft het bestuur het omgevingsrisico gedefinieerd als het risico als gevolg van buiten het fonds komende veranderingen op het gebied van concurrentie, belanghebbenden, reputatie of ondernemingsklimaat. Hoewel de coronapandemie ook tot het omgevingsrisico behoort is deze er niet in opgenomen. Voor de gevolgen van de COVID-19 uitbraak is een aparte risicoanalyse gemaakt. Inmiddels is de ernst en impact van de pandemie verminderd en wordt de analyse niet meer opgesteld.

Goed pensioenfonds bestuur

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is een gedragscode door de pensioensector en bestaat uit normen die de sector zichzelf oplegt. Het doel van de Code is het vertrouwen van de belanghebbenden in het goede beheer van hun pensioen te vergroten of te herstellen. Uitgangspunt voor de Code is het "pas-toe-of-leg-uit" principe, met andere woorden als de normen niet worden nageleefd moet dit worden uitgelegd.

De Code kent een achttal normen waarover het fonds altijd een toelichting moet verstrekken. In de onderstaande tabel wordt aangegeven welke normen dit zijn en welk onderdeel van dit verslag als toelichting dient.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de	Ja	In het bestuursverslag wordt gerapporteerd over het beleid en de realisatie daarvan.

toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.		
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	In de paragraaf Bestuur onder "diversiteit" wordt hierover gerapporteerd.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Nee	Het bestuur heeft geen stappenplan opgesteld maar streeft een grotere diversiteit wel na. De beperkte vijver waarin voor (kandidaat) bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan kan worden gevist maakt het zeer moeilijk om de concrete doelen van een stappenplan te behalen.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De visitatiecommissie rapporteert in dit verslag over de naleving van de Code.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	De missie, visie en strategie zijn in een aparte paragraaf in dit verslag opgenomen.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	In het hoofdstuk vermogensbeheer wordt ingegaan op het verantwoord beleggen.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In het hoofdstuk goed pensioenfondsbestuur wordt hierover gerapporteerd.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In het hoofdstuk Bestuur wordt gerapporteerd over de klachten en geschillen.

Een aantal normen uit de Code wordt niet nageleefd, deze worden hieronder toegelicht.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
<p>Norm 33</p> <p>In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.</p>	<p>Nee</p>	<p>Het bestuur heeft geen stappenplan opgesteld maar streeft een grotere diversiteit wel na. De beperkte vijver waarin voor (kandidaat) bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan kan worden gevist maakt het zeer moeilijk om de concrete doelen van een stappenplan te realiseren.</p>
<p>Norm 34</p> <p>De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.</p>	<p>Nee</p>	<p>Op dit punt wijkt het beleid af van de code. Vertegenwoordigers van de werkgever worden benoemd totdat de werkgever de benoeming intrekt, vertegenwoordigers namens de werknemers en gepensioneerden worden gekozen uit de betreffende kring. De zittingsduur voor de gekozen leden is 6 jaar, waarbij geen restricties worden gesteld aan het aantal keren dat een bestuurslid herkozen kan worden. Motivatie van het bestuur voor deze afwijking is:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het bestuur telt 10 leden. Mede door dit grote aantal komt het regelmatig voor dat, ondanks de lange zittingstermijnen, nieuwe leden in het bestuur worden benoemd. – De pensioenmaterie vergt voor de (aspirant) bestuursleden een aanzienlijk investering in tijd om geschikt te worden als bestuurslid. Geschikt blijven vergt een proces van permanente educatie. Een zittingstermijn van 4 jaar met maximaal twee herbenoemingen doet naar de mening van het bestuur geen recht aan de investeringen die van de kandidaat worden gevraagd. – Het risico bestaat dat de langstzittende bestuursleden een dominante positie binnen het bestuur innemen. Het besluitvormingsproces bij Hagee kenmerkt zich door de open en weloverwogen wijze waarop dit plaatsvindt. In de voorbereiding van een besluit hebben bestuursleden volop de

		<p>gelegenheid om hun eigen standpunt voor het voetlicht te brengen. Binnen het proces zelf is geborgd dat de langzittende bestuursleden geen dominante positie kunnen innemen.</p> <p>– Het Verantwoordingsorgaan heeft aangegeven om pragmatische redenen de voorkeur te geven aan langere zittingstermijnen.</p> <p>– Het Verantwoordingsorgaan heeft opgemerkt dat er regelmatig nieuwe bestuursleden worden benoemd hetgeen de langere zittingstermijnen compenseert.</p> <p>De nadelen van een lange zittingsduur zijn door de hiervoor genoemde punten niet verdwenen. Het bestuur zal voortdurend kritisch naar het eigen functioneren moeten blijven kijken om te borgen dat de balans naar de voordelen blijft overslaan.</p>
<p>Norm 35 Het bestuur, het BO en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid. Het VO houdt hier rekening mee bij het opstellen van de competentievisie.</p>	<p>Nee</p>	<p>De profielschets is neutraal, zie ook het commentaar op norm 33.</p>

Functioneren van het bestuur

Jaarlijks evalueert het bestuur het eigen functioneren. Periodiek wordt de evaluatie onder begeleiding van een derde partij uitgevoerd. De evaluatie over 2020 is besproken in de vergadering van april 2021. Aandachtspunten vanuit de zelfevaluatie zijn de opvolging van bestuursleden, uitwerking van een communicatieplan in verband met de keuzes rond het nieuwe pensioenstelsel en de vergaderduur en efficiency.

Bevordering geschiktheid

De bestuursleden hebben minimaal het geschiktheidsniveau A. In het kader van de bevordering van deskundigheid en geschiktheid worden jaarlijks twee aparte themavergaderingen belegd waarin dieper wordt ingegaan op een specifiek onderwerp. De themavergaderingen van 2021 stonden in het teken van het beleid met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen en het pensioenakkoord. Ook volgen bestuursleden cursussen, seminars en workshops over verschillende pensioenonderwerpen.

In het kader van het bevorderen van de deskundigheid past de verdeling van de aandachts- en risicogebieden van het fonds onder de bestuursleden waarbij zo dicht mogelijk wordt aangesloten bij de professionele deskundigheid en opleiding. Ieder lid van het bestuur heeft één of meerdere aandachts- en risicogebied toegewezen gekregen.

Compliance officer

De voornaamste taken van de compliance officer zijn toezicht houden op de naleving van de gedragscode en van wettelijke regelingen. Jaarlijks toetst de compliance officer de naleving van wet- en regelgeving en gedragscode. De basis voor de gedragscode wordt gevormd door de modelgedragscode van de Pensioenfederatie. Jaarlijks verzoekt de compliance officer de bestuursleden, medewerkers van het pensioenbureau en leden van het Verantwoordingsorgaan een enquête met betrekking tot het handelen conform de gedragscode in te vullen. De resultaten van de enquête over de periode oktober 2020 tot oktober 2021 zijn in de vergadering van december 2021 gerapporteerd.

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek heeft de compliance officer geconcludeerd dat er geen redenen zijn om te twijfelen aan de correcte naleving van wet- en regelgeving en interne regels zoals de gedragscode.

Visitatiecommissie

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door Visitatiecommissie Holland. De commissie heeft als taken het beoordelen van de beleids- en bestuursprocedures en interne beheersmaatregelen; het beoordelen van de wijze waarop het bestuur omgaat met risico's op lange termijn en het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt bestuurd.

Jaarlijks wordt er een visitatie uitgevoerd. De rapportage van de visitatiecommissie is als separaat onderdeel in dit verslag opgenomen.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan geeft een oordeel over het handelen van het bestuur ten aanzien van het uitgevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst. Het bestuur overlegt meerdere malen per jaar met het verantwoordingsorgaan, waarvan minimaal een keer voltallig. De leden van het verantwoordingsorgaan worden uitgenodigd voor de themavergaderingen.

Om een oordeel te kunnen geven moet het Verantwoordingsorgaan op de hoogte blijven van de ontwikkelingen die er bij het fonds spelen. In het kader daarvan ontvangt het Verantwoordingsorgaan dezelfde informatie als de leden van het bestuur.

Het rapport van het verantwoordingsorgaan is als separaat onderdeel in dit verslag opgenomen.

Toezichthouder

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door De Nederlandsche Bank geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Pensioenregeling

De kenmerken van de pensioenregeling zijn als volgt:

	Regeling 1 januari 2021
Pensioensysteem	Middelloon CDC
Pensioenleeftijd	68
Maximum pensioengevend salaris (EUR)	112.189
Franchise (EUR)	16.000
Opbouwpercentage	1,600%
Nabestaandenpensioen	70%
Premie	33,6%
Premie en pensioenopbouw	

Met de werkgevers is een premie vaste periode van 5 jaar overeengekomen. Vanaf 1 januari 2018 bedraagt de premie 33,6% van de grondslag. In de premie zijn opslagen begrepen voor premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid, tijdelijk nabestaandenpensioen en solvabiliteit.

In 2020 heeft het bestuur besloten om bij het bepalen van de gedempte kostendekkende premie niet langer uit te gaan van een 36 maands-gemiddelde rente maar van een verwacht rendement. Met ingang van 2021 is dit beleid van kracht. In het laatste kwartaal van een jaar neemt het bestuur een besluit over de pensioenopbouw voor het komende jaar. In beginsel wordt aangestuurd op het handhaven van een opbouw van minimaal 1,6%. De pensioenopbouw voor 2021 is in 2020 vastgesteld op 1,60% bij een ex-ante premiedekkingsgraad van 87%, ex post is deze premiedekkingsgraad eveneens vastgesteld op 87%.

Toeslagverlening

De toeslagverlening (indexatie) is voorwaardelijk. Dit betekent dat er geen recht is op een toeslag, jaarlijks besluit het bestuur of en in welke mate er een toeslag verleend kan worden. Toeslagen worden geheel gefinancierd uit het beleggingsrendement.

Bij de feitelijke toekenning van toeslagen hanteert het bestuur een beleidsstaffel als leidraad die gebaseerd is op de mogelijkheden die de pensioenwet biedt. Deze staffel geldt als uitgangspunt; bij de jaarlijkse besluitvorming zal het bestuur andere relevante economische omstandigheden in ogenschouw nemen. De inhoud van de staffel is als volgt:

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
< 110%	Geen toeslagverlening
> 110% < +/-125 - 130%	Toeslagverlening pro rato. Na toeslagverlening moet de DG groter of gelijk zijn aan 110%. De toeslag moet toekomstbestendig zijn.
> +/-125 - 130%	Volledige toeslag Mogelijk inhaaltoeslag, maximaal 1/5 ^e van het beschikbare vermogen mag worden ingezet

Basis voor de toeslag is de stijging van het Consumenten Prijsindexcijfer van de maand oktober ten opzichte van hetzelfde cijfer van het voorgaande jaar. Deze basis wordt zowel voor de opgebouwde als voor de ingegane pensioenen gehanteerd. Op basis van het hiervoor genoemde beleid en de beleidsdekkingsgraad per eind oktober heeft het bestuur besloten een toeslag van 2,86% van de ingegane en opgebouwde pensioenen toe te kennen per 1 januari 2022.

Kortingssystematiek

Als de financiële positie van het fonds ontoereikend is, geldt als uiterste maatregel dat pensioenaanspraken en rechten op pensioen verlaagd worden. Deze verlaging wordt toegepast:

- onvoorwaardelijk: als het eigen vermogen zich 5 achtereenvolgende jaren onder het wettelijk minimumniveau (104,2%) bevindt;
- voorwaardelijk: als het fonds volgens het herstelplan niet op eigen kracht kan herstellen binnen de daarvoor geldende termijn, deze situatie doet zich voor bij een (geschatte) beleidsdekkingsgraad van minder dan 92%;
- als alle overige sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet.

Voor de voorwaardelijke kortingen geldt dat jaarlijks wordt beoordeeld of de korting nog noodzakelijk is in het kader van het dan geldende herstelplan. Is dit niet het geval dan vervalt de korting.

Indien het fonds 5 jaren achtereenvolgens niet voldoet aan de vereisten ten aanzien van het minimum vereist eigen vermogen en ook bij de laatste vaststelling hier niet aan voldoet moet een onvoorwaardelijke korting worden toegepast. Deze korting wordt direct toegepast.

Deelnemers

Het aantal actieve deelnemers is in 2021 gestegen ten opzichte van het niveau van ultimo 2020. De volgende tabel illustreert het verloop van de deelnemersaantallen:

Tabel 16

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Gepensio- neerden	Totaal
Stand per 31 december 2020	2.270	1.559	1.509	5.338
Toetredingen	230	-	-	230
Uittredingen met premievrije rechten	-144	144	-	-
Overlijden	-4	-11	-76	-91
Pensioneringen en ingang partnerpensioen	-49	-46	154	59
Beëindiging pensioen	-	-	-3	-3
Waardeoverdrachten	-	-59	-	-59
Afkopen	-	-4	-11	-15
Overige mutaties	-	-7	-	-7
Stand per 31 december 2021	2.303	1.576	1.573	5.452

Technische Analyse

In het volgende overzicht is de analyse van het resultaat opgenomen. Het saldo tussen baten en lasten bedraagt 45,9 miljoen en wordt toegevoegd aan het eigen vermogen.

Tabel 17		(x € 1.000,-)	
	2021	2020	
Beleggingen			
Beleggingsresultaten	18.981	67.150	
Benodigde Interest	3.189	1.741	
Wijziging van marktrente gedurende jaar	40.805	-74.577	
<i>Subtotaal</i>		62.975	-5.686
Premieresultaat en kosten			
Premie	20.167	18.868	
Premie risicoherverzekering	-395	-583	
Pensioenopbouw in het jaar	-20.651	-16.654	
Risicokoopsommen	-1.617	-1.491	
Dekking kosten	-874	-752	
<i>Subtotaal</i>		-3.370	-612
Overig resultaat			
Resultaat op waardeoverdrachten	18	-96	
Resultaat op kosten	-6	-20	
Resultaat op uitkeringen	-29	-57	
Kanssystemen	1.582	2.126	
Indexatie en overige toeslagen	-15.943	-	
Gewijzigde waarderingsgrondslagen	24	18.605	
Overige baten en lasten	644	283	
<i>Subtotaal</i>		-13.710	20.841
Totaal saldo baten en lasten	45.895	14.543	

Premie

Per 1 januari 2018 is de pensioenpremie vastgesteld op 33,6% van de gezamenlijke pensioengrondslag. Volgens de overeenkomst met de werkgever is deze premie van kracht voor de periode tot en met 31 december 2022. Omdat de premie vaststaat en deze kostendekkend moet zijn wordt voor de aanvang van een kalenderjaar bekeken welk saldo uit de premie beschikbaar is voor de pensioenopbouw. Om te bepalen welke pensioenopbouw mogelijk is wordt uitgegaan van een verwacht rendement op basis van de maximale parameters volgens de Commissie Parameters en de strategische beleggingsmix van het fonds. Het maximale rendement op vastrentende waarden volgt uit de rentetermijnstructuur per 30 september en wordt voor 5 jaar gefixeerd. Daarnaast wordt in de gedempte kostendekkende premie een opslag opgenomen voor de geambieerde toekomstige toeslagverlening.

Daarnaast dient het fonds de kostendekkende premie te berekenen op basis van de werkelijke rente per ultimo van het jaar, de zogenaamde zuivere kostendekkende premie. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende premieberekeningen.

Tabel 18 (x € 1.000,-)

	2021	2020
Zuivere kostendekkende premie	27.882	22.515
Gedempte kostendekkende premie	16.638	18.939
Feitelijke premie	20.074	18.758

Het fonds dient de pensioenpremie vast te stellen op een kostendekkend niveau. Of aan de wettelijke eis van een kostendekkende premie wordt voldaan wordt bepaald in het jaar voorafgaand aan het boekjaar (ex-ante). De vergelijking tussen de feitelijke premie en de gedempte premie ziet er als volgt uit:

Tabel 19 (x € 1.000,-)

	Ex-Ante	Ex-Post
Gedempte kostendekkende premie	15.651	16.638
Feitelijke premie (inclusief WIA-hiaat)	19.167	20.167
Overschot/tekort	3.516	3.529

Of de premie kostendekkend is wordt ex-ante bepaald.

Vermogensbeheer

Het beleggingsbeleid is gericht op het op lange termijn behalen van een beleggingsrendement dat hoger is dan de groeivoet van de verplichtingen. Het verschil in rendement op de beleggingen en de groeivoet van de verplichtingen komt tot uiting in de dekkingsgraad van het fonds. Het beleggingsbeleid is gericht op het beheersen van dit verschil in rendement tussen beleggingen en verplichtingen.

Duurzaam beleggen

Het bestuur geeft ongewijzigd invulling aan het beleggingsbeleid middels het participeren in beleggingsfondsen. Het fonds heeft aandacht voor duurzaamheid bij haar beleggingen en is zich daarbij bewust van haar maatschappelijke rol en de verantwoordelijkheid die daarbij hoort. Het bestuur wil meer doen dan het wettelijk minimum, maar de implementatie moet wel praktisch haalbaar zijn. Daarom:

- heeft het pensioenfonds de maatschappelijke verantwoordelijkheid benoemd in haar beleggingsbeleid;
- integreert het pensioenfonds maatschappelijke verantwoordelijkheid als aanvullend criterium in haar beleggingsbesluitvorming (naast o.m. verwacht rendement, kosten en operationele overwegingen);
- legt het pensioenfonds jaarlijks verantwoording af over het gevoerde beleid;
- marginaal hogere kosten voor de beleggingen zijn toegestaan, op voorwaarde dat het verwachte meer rendement van duurzame of verantwoorde beleggingsoplossingen kan worden vastgesteld;
- Het bestuur realiseert zich dat de mogelijkheden en inzichten omtrent verantwoord beleggen evolueren en evalueert daarom ieder jaar het verantwoord beleggingsbeleid.

Bij de selectie van vermogensbeheerders weegt het fonds duurzaamheidsaspecten en kijkt daarbij specifiek naar de volgende criteria:

- De mate van ESG-integratie in het beleggingsbeleid. Hierbij wordt gekeken of duurzaamheidsaspecten worden meegenomen bij het maken beleggingskeuzes om het rendement van de beleggingen op lange termijn te verhogen door duurzaamheidsrisico's te mitigeren en duurzaamheidsmogelijkheden te benutten.
- Het gevoerde stem- en betrokkenheidsbeleid: hierbij wordt gekeken of de dialoog met bedrijven wordt aangegaan omtrent duurzaamheid en stemrecht wordt uitgeoefend om verandering te bewerkstelligen

Duurzaamheid is een aanvullend criterium naast onder meer verwacht rendement, kosten en operationele overwegingen.

In 2021 heeft de beleggingsadviescommissie het duurzaamheidsbeleid in de verschillende beleggingscategorieën geëvalueerd. De evaluaties vormen de basis voor een specifiek beleid met betrekking tot duurzaam beleggen. De beleggingsadviescommissie heeft inmiddels een concept duurzaamheidsbeleid opgesteld.

In het kader van de Sustainable Finance Disclosure Regulation van de EU zijn beleggingen van het fonds te classificeren als “overig”. Het fonds neemt duurzaamheid als aanvullend criterium mee in haar beleggingsbesluitvorming, maar richt zich niet op een specifiek duurzaamheidsdoel (artikel 9 SFDR) en promoot ook geen ecologische of sociale kenmerken (artikel 8 SFDR).

Resultaten 2021

Binnen de wereldwijd belegde aandelenportefeuille wordt het duurzaamheidsbeleid vormgegeven vanuit de overtuiging dat een duurzaam beleggingsbeleid meer en betere mogelijkheden biedt om te beleggen. Het beleid is gebaseerd op de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

In de uitvoering wordt een actief betrokkenheidsbeleid gevoerd middels overleg met de ondernemingen waarin belegd wordt en stembeleid. Als het betrokkenheidsbeleid onvoldoende resultaten oplevert worden ondernemingen uitgesloten.

Aan het klimaatrisico is daarbij prioriteit gegeven. De CO2 voetafdruk per miljoen geïnvesteerd vermogen bedraagt voor de portefeuille 69 ton ten opzichte van de benchmark van 86 ton.

Beleggingsstrategie

Het strategisch beleggingsbeleid is vastgesteld op basis van de resultaten van een ALM-studie (2018). Daarbij heeft het bestuur bandbreedtes gedefinieerd waarbinnen de feitelijke beleggingsmix zich mag bewegen zonder dat herbalancering wordt overwogen.

Bevindt de feitelijke mix zich buiten de bandbreedtes dan wordt herbalanceren overwogen. Per ultimo 2021 bevond de feitelijke mix zich binnen de gedefinieerde bandbreedtes.

Het beleid dat uit deze studie volgt kan als volgt worden samengevat:

Tabel 20a

	Mix 31-12-2021			Strategische mix
	minimum	strategisch	maximum	ALM-studie
Vastgoedbeleggingen	7,5%	10,0%	12,5%	10,0%
Aandelen	32,5%	40,0%	47,5%	40,0%
Vastrentende waarden	42,5%	50,0%	57,5%	50,0%
Totaal		100,0%		100,0%

In 2021 is het herbalanceringsbeleid herijkt. Volgens dit beleid worden de allocaties naar vastrentende waarden en zakelijke waarden per kwartaal binnen de voor herbalancering vastgestelde bandbreedtes gebracht.

Portefeuille

De feitelijke ten opzichte van de strategische beleggingsmix kan als volgt worden geïllustreerd:

Tabel 21

Categorie	Waarde	31-12-2021	
		Allocatie Feitelijk	Strategisch
Vastgoedbeleggingen	78.965	11,2%	10,0%
Aandelen	287.421	40,6%	40,0%
- Wereldwijd	287.421	40,6%	40,0%
Vastrentende waarden	341.224	48,2%	50,0%
- Korte looptijd	94.450	13,3%	13,5%
- Lange looptijd	212.404	30,0%	31,5%
- Hypotheken	34.370	4,9%	5,0%
Totaal	707.610	100,0%	100,0%

In 2021 heeft een herstructurering van de vastrentende portefeuille plaatsgevonden. De afdekking van het renterisico is het op het niveau van de strategische afdekking gebracht en vindt tevens op een efficiëntere manier plaats wat de mogelijkheid gaf om het aandeel zakelijke waarden in de portefeuille te vergroten naar de strategische waarde van 40% van de portefeuille (2020: 36%).

Tabel 22

	31-12-2021	
	Feitelijk	Strategisch
Afdekking renterisico in % van de nominale verplichtingen	69,8%	70,0%

Rendement

Het totale rendement van de beleggingen bedroeg 2,7% ten opzichte van de benchmark van 5,2%. Dit is een underperformance van 2,5%. Deze underperformance is te wijten aan de portefeuille zakelijke waarden.

Per categorie bedroeg het rendement van de feitelijk mix en het rendement van de benchmark:

Tabel 23

Beleggingscategorie	2021		
	Rendement	Benchmark	Vershil
Vastgoedbeleggingen	22,7%	20,5%	2,2%
Aandelen	14,6%	23,0%	-8,4%
Vastrentende waarden	-7,7%	-8,3%	0,6%
Totaal	2,7%	5,2%	-2,5%

De afdekking van het renterisico is vormgegeven door middel van een portefeuille van renteswaps die is begrepen in de vastrentende waarden.

Terugblik op de financiële markten

De COVID-19 pandemie heeft in 2021 steeds meer aan invloed ingeboet. Grootschalige vaccinatieprogramma's in de ontwikkelde economieën hebben bijgedragen aan herstel van het optimisme op de financiële markten. De afwikkeling van een aantal politieke kwesties als de Brexit en de verkiezingen in de VS zijn evenzeer van invloed geweest. In de eerste helft van het jaar zijn de economieën ondersteund door grootschalige steunpakketten om de gevolgen van COVID-19 te verlichten. De hoop op een snel herstel werd sterker. Door de onevenwichtigheden in het herstel van de economie stegen de obligatierentes, grondstoffenprijzen en ook de verwachtingen over de inflatie.

In de loop van het jaar zijn de verwachtingen over de inflatie verder gestegen hetgeen voor de FED aanleiding is geweest om te zinspelen op de afbouw van de steunmaatregelen. De aanvankelijke stijging van de beurskoersen heeft zich na een korte pauze snel weer voortgezet. Deze voortdurende stijging op de aandelenmarkten was niet wereldwijd. Met name de opkomende markten bleven last houden van de pandemie. Op de Amerikaanse beurs wonnen de aandelen in de op hoge groei gerichte sectoren. In het derde kwartaal werd de tegenwind sterker. Stijgende energieprijzen, onevenwichtigheden in de economie door een ongelijke opening na de shutdowns en de berichten van de FED over het verhogen van de rente deden de aandelenkoersen dalen. Zoals getoond in de volgende grafiek van de MSCI World, blijkt de toenemende onzekerheid in de financiële markten in het 2de halfjaar.

Door de hogere inflatiecijfers en de agressievere toon van de centrale banken zijn de rentes begonnen met stijgen. De ontwikkeling van de rente heeft een positief effect gehad op de (beleids-)dekkingsgraad van het fonds. De volgende grafiek illustreert het verloop van de 30-jaar swap rente in het afgelopen jaar.

De wereld is nog niet van de COVID-19 pandemie verlost. Eind van 2021 voerden verschillende landen weer beperkende maatregelen in om de verspreiding van een nieuwe variant van het virus tegen te gaan. De variant bleek minder ziekmakend en bovendien is een belangrijk deel van de bevolking gevaccineerd waardoor de ernst van de pandemie een stuk minder is geworden.

Beoordeling controlemaatregelen vermogensbeheerders

Het is voor het bestuur van belang zich een beeld te vormen van de werking van de interne controlemaatregelen bij de vermogensbeheerders. Daartoe zijn bij de vermogensbeheerders jaarverslagen en verklaringen opgevraagd omtrent de werking van de administratieve organisatie en interne controle. Deze verklaringen zijn opgesteld aan de hand van (internationale) standaarden zoals SSAE 16 en ISAE 3402.

Daarnaast krijgt de beleggingsadviescommissie ieder halfjaar een rapportage over de vermogensbeheerders waarin sterke en zwakke punten en issues in de organisatie van de vermogensbeheerder uiteengezet worden. De rapportages van de vermogensbeheerder in combinatie met de rapportages van de beleggingsadviseurs geven het bestuur voldoende aanleiding om te blijven vertrouwen op de vermogensbeheerders.

Vooruitblik 2022

Economische ontwikkelingen

Vooruitblik op de financiële markten

Dankzij maatregelen om de verspreiding van het COVID-19 tegen te gaan en de vaccinaties heeft het economische herstel snel kunnen intreden. Dit snelle herstel in combinatie met andere oorzaken heeft geleid tot problemen met de levering van elektronische onderdelen, tekort aan olie en andere grondstoffen met als gevolg een hoge inflatie.

De onzekerheid in de markt over de verdere ontwikkeling van de pandemie blijft groot. Het is goed mogelijk dat een nieuwe variant van het virus zich ontwikkelt waardoor nieuwe maatregelen nodig zijn. Verder is de onzekerheid toegenomen door de Russische invasie in de Oekraïne. De ongerustheid over de houding van Rusland met betrekking tot andere staten die tot de voormalige Sovjet-Unie behoorden is groot. Vanuit de EU, de VS en andere landen zijn sanctiemaatregelen tegen Rusland getroffen. De EU is voor een belangrijk deel van de behoefte aan aardgas en olie afhankelijk van leveringen uit Rusland.

Het fonds belegt niet in Russische bedrijven en wordt niet rechtstreeks getroffen door de sanctiemaatregelen. De verwachting dat de hoge inflatie in de loop van 2022 terugloopt naar veel lagere waarden is door de ontwikkelingen in de Oekraïne achterhaald. De gevolgen van het conflict voor de kortere en langere termijn zijn niet te overzien, de vooruitzichten voor het jaar 2022 zijn misschien wel onzekerder dan ooit.

Wet- & regelgeving

Volgens planning is in maart 2022 de Wet Toekomst Pensioenen aan de Tweede Kamer gezonden. De wet zou dan per 1 januari 2023 van kracht kunnen worden. Het fonds heeft zich gezamenlijk met sociale partners voorbereid op besluitvorming zodra dit mogelijk is. Het fonds heeft nog steeds de ambitie om de nieuwe regeling per 1 januari 2024 in te voeren.

Transitie FTK

In de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel krijgen fondsen de mogelijkheid om toeslagen te baseren op versoepelde normen. Volgens deze normen mag bij een lagere dekkingsgraad een toeslag worden toegekend mits het fonds het voornemen heeft om de huidige aanspraken over te zetten naar het nieuwe stelsel (invaren). Gebruik maken van deze mogelijkheid levert beperkingen op bij het invaren.

Nabestaandenpensioen

Met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel worden ook wettelijke regels van kracht voor het nabestaandenpensioen. De ontwerpregeling voorziet in een partnerpensioen op verzekeringsbasis waarvan de uitkering gerelateerd is aan het salaris. Vanuit de pensioensector is veel kritiek geleverd op de regeling onder andere op de partnerdefinitie. In het overleg met de sociale partners wordt ook het nabestaandenpensioen meegenomen.

Wet bedrag ineens

De mogelijkheid voor deelnemers om bij pensionering een bedrag ineens op te nemen is ook een verandering waarvan het de vraag is of de beoogde ingangsdatum wordt gehaald. Samenloop met de fiscale wetgeving blijkt complexer dan verwacht. Aanpassingen van het wetsvoorstel hebben tot gevolg dat de doelgroep voor de regeling kleiner is geworden, de regeling is niet meer toegankelijk voor deelnemers die hun pensioen vervroegd in laten gaan. Om fiscale redenen mag betaling worden uitgesteld naar januari van het jaar nadat de AOW is ingegaan. Een laatste wijziging betreft de hoogte van de vaste pensioenuitkering deze wordt al bij ingang gebaseerd op het verlaagde kapitaal.

Overleg met de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars heeft geleid tot een beter uitvoerbare regeling, de verwachting is dat de wet op 1 januari 2023 van kracht zal worden.

Wet pensioenverdeling bij echtscheiding

Dit wetsvoorstel heeft betrekking op de verdeling van de pensioenwaarde die tijdens de huwelijkse periode is opgebouwd. De ex-partner krijgt daarbij een zelfstandige aanspraak op ouderdomspensioen. De inwerkingtreding van het voorstel is uitgesteld van 1 januari 2022 tot 1 juli 2022.

Wetsvoorstel waardeoverdracht kleine pensioenen

De wet waardeoverdracht kleine pensioenen is in 2018 van kracht geworden en voorziet in de mogelijkheid om kleine pensioenen (lager dan circa € 500) zonder tussenkomst van de deelnemers over te dragen aan het fonds waar de deelnemer actief is. De wet voorziet alleen in deze mogelijkheid indien het deelnemerschap is beëindigd wegens einde van het dienstverband. In de praktijk traden knelpunten op waardoor pensioenen niet konden worden samengevoegd voor deelnemers waarvan het deelnemerschap collectief beëindigd is. Tevens is het niet mogelijk om pensioen af te kopen in die gevallen waarin samenvoeging niet mogelijk is. De wetswijziging voorziet in oplossing van de knelpunten en zal per 1 april 2022 van kracht worden. Voor de uitgaande waardeoverdrachten van Hagee Stichting heeft dit geen gevolgen.

Uniforme Rekenmethode (URM)

Ten behoeve van de Uniforme Rekenmethode zal De Nederlandsche Bank een scenario'set van 2.000 scenario's blijft publiceren tot het moment dat de commissie parameters een uitspraak heeft gedaan over de wenselijkheid om bij de URM 10.000 scenario's te hanteren. Voor de Haalbaarheidstoets dient nog wel de scenario'set van 10.000 scenario's te worden gehanteerd.

Wet bescherming klokkenluiders

Op grond van de Europese Richtlijn voor de bescherming van klokkenluiders moet de Wet Huis van de Klokkenluiders worden aangepast. Volgens het wetsvoorstel wordt de bescherming van de klokkenluiders uitgebreid. Ook wordt de kring van personen waarop de bescherming betrekking heeft groter. Het is nog niet bekend wanneer deze wijziging van kracht wordt.

e-Privacy verordening

De huidige richtlijnen over vertrouwelijkheid en cookies die voor telecombedrijven van toepassing zijn worden van toepassing op alle aanbieders van onlinecommunicatie. Op zijn vroegst zal deze richtlijn in 2023 in werking treden.

Verordening beheersen ICT-risico's (DORA)

De verordening voor het beheersen van ICT-risico's bevat bepalingen die zien op de governance van het bestuur, vereisten inzake ICT-risicobeheer, incident rapportages, tests op digitale operationele veerkracht, het in kaart brengen van ICT-risico's bij derde aanbieders en met mogelijk maken van informatie-uitwisselingen van entiteiten. Naar verwachting zal de verordening in 2022 in werking treden.

Wijziging UFR-methodiek

In 2020 heeft De Nederlandsche Bank besloten om de methode waarop de Ultimate Forward Rate wordt bepaald te wijzigen. Deze wijzigingen wordt in 4 stappen ingevoerd. Bij de berekening van de UFR per ultimo 2021 is deze voor 25% op de nieuwe methodiek gebaseerd. Ultimo 2022 zal deze voor 50% op de nieuwe methodiek gebaseerd worden. In 2023 en 2024 volgen de laatste stappen.

Prognosetafels Actuarieel Genootschap

In 2022 worden de nieuwe prognosetafels van het actuarieel genootschap gepubliceerd. Het beleid van het fonds is om deze toe te passen zodra dit mogelijk is.

Herstructurering beleggingen

In navolging van de herstructurering van de portefeuille vastrentende waarden wordt in 2022 gekeken naar mogelijkheden om de diversiteit in dit deel van de portefeuille te vergroten. Tevens staat een evaluatie van actief beleggen als uitgangspunt voor het beleid op de agenda.

Verantwoord beleggen

In 2021 is een eerste aanzet gegeven om te komen tot een beleid met betrekking tot verantwoord beleggen. In 2022 wordt dit verder ingevuld en vastgelegd.

Amstelveen, 13 juni 2022

Drs. G.Th.F.M. Groot
Voorzitter

Drs. T. Melchior
Penningmeester

Mw. Mr. M.M. Oude Reimer
Secretaris

Ing. R. van Groningen
Lid

Drs. W. Korving
Lid

H. Tol
Lid

Drs. G.R. de Vries
Lid

D. Willemsz
Lid

Verantwoording & Toezicht

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Taak en werkwijze

Het is de taak van het verantwoordingsorgaan (hierna te noemen het VO) om het door het bestuur van Stichting Hagee Pensioenfonds (hierna te noemen het fonds) gevoerde beleid te beoordelen. Het VO doet dit onder andere vanuit alle documenten en informatie die het VO ontvangt van het bestuur, van het pensioenbureau en van belangenorganisaties. Het VO ontvangt alles wat ook aan de bestuursleden wordt gestuurd, waardoor het VO geen informatieachterstand heeft ten opzichte van bestuursleden van het fonds.

Met de informatie uit deze documenten, uit gezamenlijke vergaderingen met het bestuur, uit overleg met de voorzitter van het bestuur en het hoofd pensioenbureau en uit eigen overleg toetst het VO het door het bestuur gevoerde beleid in relatie met de missie en visie van het fonds. In het bijzonder wordt hierbij nagegaan of er bij het gevoerde beleid en bij het voorgenomen beleid voldoende rekening wordt gehouden met de belangen van alle betrokken partijen, de actieven, de slapers, de uitkeringsgerechtigden en de werkgever.

Onderwerpen 2021

Indexatie en Premiedekkingsgraad

De feitelijke dekkingsgraad is in 2021 fors gestegen naar 123,5%. Op 31 oktober, de peildatum voor het vaststellen van de indexatie, was de dekkingsgraad nog ruim 121% waardoor een indexatie van 83% van de prijsinflatie van 3,4% kon worden gerealiseerd. Mede door de hoge prijsinflatie betekent dit een koopkrachtdaling van ruim een half procentpunt.

De ambitie van het fonds is om zo mogelijk volledige toeslagen toe te kennen. Het VO plaatst, net als vorig jaar, een kritische kanttekening bij de haalbaarheid van deze ambitie onder het huidige Financiële Toetsingskader nu er de afgelopen acht jaar gemiddeld slechts 30% van de prijsinflatie is geïndexeerd en ook de opbouw onder druk staat.

Het bestuur heeft besloten voor 2022 het opbouwpercentage te handhaven op 1,6%. Dit betekent een premiedekkingsraad van 94% en een daling van de dekkingsgraad met 1,1%.

Het financieren van opbouw uit het eigen vermogen van het fonds gaat dus ten koste van de dekkingsgraad en daarmee ook ten koste van het indexatie potentieel. Kortom, voor de gepensioneerden levert dit niets op maar daalt hun te verwachten indexatie wel, terwijl het voor actieven meer een uitruil is tussen opbouw en indexatie met daarbij de kanttekening dat opbouw niet ingehaald kan worden en indexatie in theorie wel.

Een lage premiedekkingsgraad is op de lange duur niet wenselijk maar in het nieuwe pensioenstelsel geen criterium meer. Maar dat betekent niet dat je dan met dezelfde premie opeens voldoende opbouwt voor een volledig en waardevast pensioen. Tot de invoering van het nieuwe stelsel zal het bestuur nog een paar keer de afweging moeten maken tussen een hogere opbouw met een lagere premiedekkingsgraad of een lagere opbouw met een hogere premiedekkingsgraad.

Het VO geeft het bestuur opnieuw in overweging om vooraf te bepalen hoe men de afweging gaat maken tussen opbouw en premiedekkingsgraad, met name in het kader van evenwichtige belangenbehartiging.

Communicatie

In 2021 heeft het VO een advies uitgebracht over het communicatieplan 2021-2024. In het advies hebben we voorgesteld om het communicatieplan te splitsen in twee documenten. Het eerste om algemeen de stijl en wijze van communiceren te beschrijven, het tweede meer tijdsgebonden met specifieke doelstellingen voor de periode van het plan.

Klachten- en geschillenregeling

In 2021 heeft het VO een positief advies uitgebracht over de klachten- en geschillenregeling. Wel hebben we voorgesteld om alle klachten te melden bij het (dagelijks) bestuur ook al wordt de klacht opgelost door het pensioenbureau. En als tweede voorstel om als de klacht het pensioenbureau betreft de klachtenafhandeling

direct door het bestuur plaats te laten vinden.

Beloningsbeleid

In het beloningsbeleid is nu sprake van een vaste vergoeding voor sleutelfunctionarissen die niet in dienst van de werkgever zijn of extern. Over deze aanpassing heeft het VO een positief advies uitgebracht.

Beleggingsbeleid

In het VO-verslag van vorig jaar adviseerde het VO om in 2021 de herformulering van het beleid voor verantwoord beleggen af te ronden. Dit is niet in 2021 gebeurd, maar begin 2022 is er wel beleid opgesteld dat nu ter beoordeling bij de beleggingsadviescommissie ligt.

Overleggen Verantwoordingsorgaan

Het VO is in 2021 niet alleen bij twee bestuursvergaderingen aanwezig geweest maar ook bij een aantal sessies die dienen als voorbereiding op de besluitvorming voor de invoering van het nieuwe pensioenstelsel. Ook de Centrale Ondernemingsraad was bij deze sessies vertegenwoordigd. Het bestuur streeft naar invoering van het nieuwe stelsel per 2024 en heeft daarvoor een tijdspad opgesteld. Maar of dat haalbaar is, is niet alleen afhankelijk van de besluitvorming van de sociale partners maar ook van de definitieve uitwerking in het wettelijke kader.

Tevens is er één keer overleg geweest samen met de voorzitter van het pensioenfonds en het hoofd pensioenbureau en heeft het VO vier keer intern overleg gehad.

Vooruitblik 2022

De invoering van het nieuwe pensioenstelsel zal in 2022, net als in 2021, het belangrijkste onderwerp zijn voor het VO. Dat we al vroeg bij dit traject zijn betrokken zorgt ervoor dat tegen de tijd dat er advies moet worden uitgebracht we niet moeten beginnen met het inlopen van een grote informatieachterstand.

Conclusie

Zowel in het bestuur als in het VO is het nauwelijks merkbaar namens welke groep (actieven, uitkeringsgerechtigden, werkgever) men in het bestuur/VO zitting heeft. Er is een gezamenlijk gevoeld belang om voor iedereen een goede pensioenregeling in stand te houden. Iedereen heeft oog voor de belangen van alle groepen waardoor er open gediscussieerd kan worden over het beleid. Het VO is, net als in vorige jaren, tevreden met deze open cultuur.

Het VO is op basis van alle beschikbare informatie van mening dat het bestuur haar taken in 2021 op correcte wijze heeft uitgevoerd en daarmee de belangen van alle deelnemers op evenwichtig wijze heeft weten te behartigen.

Amstelveen, 13 juni 2022

Het verantwoordingsorgaan van Stichting Hagee Pensioenfonds bestond in 2021 uit:

Hans Bloemen	Voorzitter, uitkeringsgerechtigden lid, voorheen Technische Unie
Arno Vos	Secretaris, werkgeverslid, Senior Developer, Technische Unie
Paul de Nooijer	Werknemerslid, Senior vertegenwoordiger VK Middelburg, Technische Unie

Reactie van het bestuur

Het bestuur is tevreden met het positieve oordeel van het Verantwoordingsorgaan in het jaarverslag 2021.

Het Verantwoordingsorgaan merkt terecht op dat in het premiebeleid niet is vastgelegd op welke wijze het bestuur de pensioenopbouw voor het komende jaar vaststelt. Gegeven de premie bepaalt het bestuur jaarlijks de hoogte van de pensioenopbouw. De invloed van de pensioenopbouw op de dekkingsgraad en het toeslagpotentieel zijn daarbij doorslaggevend maar er zijn geen harde grenswaarden vastgesteld. Het bestuur zal het beleid aanpassen zodat de evenwichtigheid van de besluitvorming wordt geborgd.

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor de goede samenwerking in 2021 en gaat ervan uit dat deze in 2022 kan worden voortgezet.

Verslag van de visitatiecommissie

1. Inleiding

Het bestuur van de Hagee Stichting Pensioenfonds (hierna: Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie (hierna: VC), na advies van het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO), de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds in 2022.

De VC heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Binnen dit kader vormt de VC zich een beeld van de wijze waarop het Fonds de Code Pensioenfondsen naleeft.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever, en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De onderhavige visitatie strekt zich uit tot de op 30 maart 2022 beschikbare informatie over het verslagjaar 2021

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel

De VC is van oordeel dat het Fonds een adequate invulling geeft aan (de totstandkoming van) het beleid en de algemene gang van zaken. Binnen het Fonds is sprake van een goede beheersing van de risico's van het Fonds. Bij de besluitvorming wordt op voldoende wijze rekening gehouden met de evenwichtige belangenafweging. De VC doet bij een aantal voor het interne toezicht relevante onderwerpen enkele aanbevelingen. De belangrijkste zijn onderstaand opgenomen.

Samenvattend oordeel Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is ingedeeld in acht hoofdthema's. In de hierna opgenomen tabel wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze deze hoofdthema's zich verhouden tot de onderwerpen waarop de VC haar toezicht heeft gericht.

De VC heeft kennisgenomen van de eigen beoordeling van het Fonds met betrekking tot de naleving van de Code. Deze is naar het oordeel van de VC voldoende robuust. De rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen waarover het Fonds wettelijk of volgens de Code is gehouden te rapporteren, is toereikend. De VC merkt op dat beoordeling of goedkeuring van het jaarverslag 2021 niet tot haar mandaat heeft behoord.

	Functioneren VC	Algemeen, opvolging aanbevelingen	Governance	Geschiktheid	Beleggingen	Risico's	Communicatie
Vertrouwen waarmaken		2, 5	1, 3, 4, 5, 9		6, 7	8	
Verantwoordelijkheid nemen			10, 11, 12, 13, 14			12	
Integer handelen		22	15, 16, 17, 18, 19, 20, 21				
Kwaliteit nastreven	28		23, 24, 25	26, 27, 28, 29, 30			
Zorgvuldig benoemen			34, 39, 40	31, 32, 33, 35, 36, 37, 38			
Gepast belonen			41, 42, 43, 44, 45				
Toezicht houden en inspraak waarborgen	46, 48	47, 50	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57				
Transparantie bevorderen		58, 59, 61, 62, 64	65		62		60, 61, 63

De gerapporteerde uitzonderingen zien op het hoofdthema “zorgvuldig benoemen” en de belangrijkste aanbevelingen van de VC zien op de hoofdthema’s “Transparantie bevorderen, kwaliteit nastreven, zorgvuldig benoemen en verantwoordelijkheid nemen”. Naar het oordeel van de VC zijn de gerapporteerde uitzonderingen en de onderstaand gerapporteerde bevindingen niet van zodanige aard dat hiermee in materiële zin inbreuk wordt gemaakt op het naleven van genoemde hoofdthema’s.

a. Opgvolging bevindingen en aanbevelingen

Het Fonds beschikt over een goed (gedocumenteerd) proces om invulling te geven aan de bij de vorige visitatie gedane aanbevelingen. Indien een aanbeveling (nog) niet wordt opgevolgd wordt dit voldoende gemotiveerd en vastgelegd. Dit geldt ook voor de aanbevelingen van de overige bij het Fonds betrokken functionarissen.

b. Algemene gang van zaken

Het Fonds voldoet aan de wet- en regelgeving en is door de diverse rapportages goed op de hoogte van de diverse voor het Fonds relevante ontwikkelingen. Dit geldt ook voor de ontwikkelingen in de financiële positie van het Fonds. Eind 2021 was het Fonds door de gunstige ontwikkeling van de dekkingsgraad uit herstel. Het (toekomstige) premiebeleid en de gevolgen daarvan voor de (gewezen) deelnemers heeft de bijzondere aandacht van het bestuur mede in relatie tot het nieuwe pensioenstelsel. Het transitietraject naar het nieuwe pensioenstelsel heeft in 2021 centraal gestaan in de bespreking binnen het bestuur en met de stakeholders van het Fonds. Het Fonds wenst op 1 januari 2024 over te gaan naar het nieuwe pensioenstelsel. Dit is een ambitieuze doelstelling waarbij de VC een aanbeveling doet om de voortgang goed te monitoren. Ter toetsing van de risicohouding heeft het Fonds een enquête uitgezet bij de deelnemers. De resultaten daarvan gaven aan dat het bestaande beleid van het Fonds grotendeels wordt ondersteund. Het Fonds geeft een goede invulling aan de naleving van de Code Pensioenfonds. Waar de normen niet (volledig) worden gevolgd wordt dit afdoende gemotiveerd.

c. Governance

Het Fonds beschikt over een adequate governancestructuur met een heldere taakverdeling voor de bij het Fonds betrokken organen. De taken en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctiehouders zijn nu volledig geïntegreerd in de governancestructuur. De beleids- en verantwoordingscyclus is transparant en goed gedocumenteerd. De VC heeft kunnen vaststellen dat er bij de besluitvorming afdoende rekening wordt gehouden met de evenwichtige belangenafweging. De VC doet daar met betrekking tot de vastlegging nog een aanbeveling voor. Binnen het Fonds is sprake van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Voldaan wordt aan de wettelijke regelingen ter zake. De relatie met het VO is goed. Er is regelmatig overleg tussen bestuur en VO. De VC doet nog een aanbeveling om de bestaande overeenkomsten met de externe dienstverleners, voor zover nog niet geregeld, aan te vullen met sluitende SLA-overeenkomsten.

d. Geschiktheid

De geschiktheid van de leden van de fondsorganen wordt op een adequate wijze bevorderd. Er is een actueel volledig geschiktheidsplan. De VC doet nog een aanbeveling met betrekking tot de monitoring van de voortgang daarvan. De voorzieningen voor de VO zijn op orde. Een aandacht punt daarbij is de vastlegging van de besprekingen binnen het VO inclusief die van de adviesaanvragen. Het Fonds spant zich in om te voldoen aan de normen met betrekking tot diversiteit, maar loopt tegen beperkingen aan van de beschikbaarheid van geschikte kandidaten. De permanente educatie voor de leden van de fondsorganen wordt mede door het houden van themasessies goed ingevuld. Het nieuwe pensioenstelsel heeft daarbij in 2021 centraal gestaan. In 2021 heeft het bestuur met een externe begeleider een zelfevaluatie uitgevoerd. De resultaten daarvan waren positief.

e. Beleggingen

Het beleggingsbeleid van het Fonds komt op een transparante wijze tot stand rekening houdend met de ter zake geldende uitgangspunten. Optimalisatie van de beleggingsportefeuille is een doorlopend aandachtspunt en

besluiten daarover worden voldoende onderbouwd. Rapportages geven het bestuur een goed inzicht in de performance en de mogelijke afwijkingen ten opzichte van de benchmarks. De beleggingscommissie verzorgt daarbij een goede advisering. De VC doet nog een aanbeveling met het oog op de komst van het nieuwe pensioenstelsel. Eveneens met betrekking tot de implementatie van bepaalde besluiten.

Het beleggingsproces is goed gedocumenteerd en er wordt binnen het fonds ook daadwerkelijk invulling aan gegeven.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) en de verdere uitrol daarvan heeft de aandacht van het Fonds. MVB maakt onderdeel uit van het beleggingsbeleid en is onderdeel van de jaarlijkse cyclus. Het Fonds heeft ook in een enquête de mening van de (gewezen) deelnemers gevraagd over MVB. Daaruit is gebleken dat MVB belangrijk wordt geacht maar niet ten koste mag gaan van het rendement. Het Fonds geeft verder een goede invulling aan de wettelijke vereisten. Met betrekking tot de rapportages over het MVB-beleid doet de VC nog een aanbeveling. Binnen het Fonds is sprake van een goede monitoring.

Het uitbestedingsbeleid is afdoende gedocumenteerd met een adequate invulling daarvan. Met betrekking tot het selectiebeleid, monitoring en evaluatie doet de VC nog een aanbeveling.

f. Risico's

Het Fonds heeft het risicobeheer goed op orde. Door de periodieke actualisatie heeft het Integrale Risico Management (IRM) een robuust karakter. De taken en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctiehouders zijn nu goed in de organisatie geïntegreerd en zijn van toegevoegde waarde. De diverse rapportages geven het bestuur een goed inzicht in de ontwikkeling van de risico's en het effect van de genomen beheersingsmaatregelen. In de actiepunten van de sleutelfunctiehouders komt de relatie met het nieuwe pensioenstelsel goed tot uitdrukking. Het bestuur is doende het uitbestedingsbeleid te herformuleren en de formele relaties daarop te toetsen. De Eigen Risico Beoordeling (ERB) is in 2021 definitief afgerond. De VC heeft kunnen vaststellen dat het Fonds voldoende aandacht geeft aan de beheersing van de integriteitsrisico's. Specifieke aandacht heeft het bestuur voor de beheersing van de ICT-risico's inclusief cyber. Dit is gezien de ontwikkelingen ter zake een doorlopend aandachtspunt.

g. Communicatie

Naar de mening van de VC voert het Fonds een adequaat communicatiebeleid en wordt informatie tijdig verstrekt, zowel groepsgewijs als individueel via diverse communicatiemiddelen. De communicatie wordt planmatig onderbouwd. Het verdient aanbeveling om de mate van effectiviteit van de communicatie eens bij de deelnemers te toetsen, niet in de laatste plaats vanwege de komst van het nieuwe pensioenstelsel. Het Fonds voldoet aan de wettelijke normen.

4 mei 2022

De visitatiecommissie

Mariëtte Simons

Rob Kragten

John Ruben (voorzitter)

Reactie van het bestuur

Het bestuur is de leden van de visitatiecommissie erkentelijk voor hun inspanningen. In zijn rapport doet de VC een aantal aanbevelingen, op enkele gaat het bestuur nader in.

- Het fonds streeft ernaar om per 1 januari 2024 de wijziging naar het nieuwe pensioenstelsel te implementeren. De VC doet de aanbeveling om een plan B op stellen voor het geval de streefdatum niet gerealiseerd kan worden. De werkgever heeft het bestuur verzocht een coördinerende en faciliterende rol te spelen in het overleg tussen de sociale partners. Door deze rol is het bestuur goed op de hoogte

van de voortgang en kan indien nodig bijsturen. In het overleg met de sociale partners is besloten om te streven naar implementatie per 1 januari 2024. In het proces is de streefdatum ondergeschikt aan de zorgvuldigheid van de besluitvorming. Plan B is daarmee overbodig, voornamelijk is de komst van een nieuw stelsel per 2027 een feit.

- Met betrekking tot de beleggingen doet de VC de aanbeveling om bij de besluitvorming rekening te houden met de komende wijzigingen in het stelsel. Dit geldt met name voor de afdekking van het renterisico. Het bestuur merkt hierbij op dat de wijze waarop de afdekking van het renterisico is vormgegeven een grote mate van flexibiliteit geeft. Het beleggingsfonds waarin de afdekking is ondergebracht is op maat gemaakt voor het fonds en naar inzicht van het bestuur aan te passen.

De overige aanbevelingen van de commissie zal het bestuur meenemen bij zijn werkzaamheden.

Amstelveen, 13 juni 2022

Hageestichting
Pensioenfonds

Drs. G.Th.F.M. Groot
Voorzitter

Drs. T. Melchior
Penningmeester

Mw. Mr. M.M. Oude Reimer
Secretaris

Ing. R. van Groningen
Lid

Drs. W. Korving
Lid

H. Tol
Lid

Drs. G.R. de Vries
Lid

D. Willemsz
Lid

Jaarrekening

Balans per 31 december 2021

De balans is opgesteld na bestemming van het saldo van baten en lasten.

	Ref.	31-12-2021	31-12-2020
<i>(x € 1.000,-)</i>			
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds			
Vastgoedbeleggingen		78.965	60.129
Aandelen		287.421	234.573
Vastrentende waarden		341.224	386.697
	1	707.610	681.399
Vorderingen en overlopende activa			
Vorderingen uit herverzekering		443	-
Overige vorderingen		482	194
	2	925	194
Overige activa			
Liquide middelen	3	6.319	6.009
Totaal activa		714.854	687.602
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	4	135.905	90.009
Technische Voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen	5	578.411	596.307
Overige schulden en overlopende passiva	6	538	1.286
Totaal passiva		714.854	687.602

Staat van baten en lasten over 2021

(x € 1.000,-)

	Ref.	2021	2020
Baten			
Premiebijdragen	9	20.167	18.868
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	10	19.333	67.435
Overige baten	11	736	24
Totaal baten		40.236	86.327
Lasten			
Pensioenuitkeringen	12	12.526	12.319
Pensioenuitvoeringskosten	13	675	660
Toevoeging pensioenopbouw		22.784	18.561
Rentetoevoeging		-3.189	-1.741
Benodigd voor toeslagen		15.943	-
Mutatie overdracht van rechten		1.341	508
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten		-311	-304
Vrijval voor pensioenuitkeringen		-12.435	-12.149
Wijziging marktrente		-45.417	74.577
Opslag i.v.m. aanpassing overlevingskansen		-	-13.534
Overige mutaties		-1.224	-7.284
Mutatie voorziening pensioenverplichting	14	-17.896	58.634
Saldo overdrachten van rechten	15	-1.359	-412
Overige lasten	16	395	583
Totaal lasten		-5.659	71.784
Totaal Saldo van baten en lasten		45.895	14.543
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten:</i>			
<i>Algemene reserves</i>		45.895	14.543

Kasstroomoverzicht 2021

			(x € 1.000,-)	
		2021	2020	
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Ontvangen premies	9,2	20.176	20.401	
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	15	1.888	1.045	
Betaalde pensioenuitkeringen	12,6	-12.544	-12.329	
Betaald in verband met overdracht van rechten	15	-529	-633	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	13,6	-794	-655	
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	11	1	270	
Betaalde premies herverzekering	16,11,2	-395	-583	
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		7.803	7.516	
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Verkopen en aflossingen van beleggingen	1	136.731	81.340	
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	10,2	789	247	
Aankopen beleggingen	1	-144.000	-87.896	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	10,6	-1.013	-169	
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-7.493	-6.478	
Mutatie liquide middelen		310	1.038	
Totaal liquide middelen per 1 januari	3	6.009	4.971	
Totaal mutatie liquide middelen		310	1.038	
Totaal liquide middelen per 31 december	3	6.319	6.009	

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

Algemene toelichting

Activiteiten

Hagee Stichting is statutair gevestigd in Amstelveen, Bovenkerkerweg 10-12. De stichting is ingeschreven bij het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41199361. Het doel van Hagee Stichting is het verlenen van pensioenaanspraken en het verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de aangesloten werkgevers, Technische Unie B.V., Otra N.V., Van Egmond Elektrogroothandel B.V. en GEWI B.V.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in (eenheden van 1.000) euro's.

Beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Continuïteitveronderstelling

Bij het opstellen van de jaarrekening is ervan uitgegaan dat het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten zonder noodzaak of intentie tot liquidatie of staking van alle bedrijfsactiviteiten. Het pensioenfonds kan in geval van een crisis de voortgang van kritische processen, zoals de uitbetaling van de pensioenen en het vermogensbeheer, voortzetten. Dit geldt ook voor materiële processen die zijn uitbesteed aan (strategische) leveranciers. De liquiditeit van het fonds is niet in het geding.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Opname van actief, verplichting, bate of last.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Niet-monetaire activa die volgens de actuele waarde worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op het moment waarop de actuele waarde werd bepaald.

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Het fonds belegt in participaties van beleggingsinstellingen waarbij geen sprake is van objectief vast te stellen frequente marktnoteringen. De waardering van de participaties vindt plaats op basis van de marktwaardes van de onderliggende beleggingen. Waar geen marktwaardes beschikbaar zijn vindt waardering van de beleggingen plaats op basis van waarderingsmodellen en –technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming en kunnen niet met precisie worden vastgesteld.

Op basis van de verscheidenheid en gradaties in waarderingmethoden dienen de beleggingen te worden ingedeeld naar drie verschillende waarderingniveaus:

Niveau 1: de waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin niet gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen zijn onroerende zaken die worden aangehouden om waardeveranderingen te realiseren. Deze beleggingen betreffen participaties in vastgoedfondsen. Bij aanvang van de belegging wordt de waardering gebaseerd op de verkrijgingsprijs inclusief de transactiekosten. Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op reële waarde zijnde de marktwaarde. Marktwaarde wordt onder meer gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties. Waardeveranderingen van op marktwaarde gewaardeerde vastgoedbeleggingen

worden verwerkt in de staat van baten en lasten. Op vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Beleggingen in indirect (beursgenoteerd) vastgoed betreffen beleggingen in participaties van beleggingsinstellingen. De waardering van de participaties wordt afgeleid van de beurswaarde per balansdatum van de onderliggende beursgenoteerde aandelen. Deze participaties in beursgenoteerd vastgoed worden bij indeling naar waarderingsniveaus ingedeeld als niveau 2, de participaties in niet-beursgenoteerd vastgoed worden ingedeeld als niveau 3.

Aandelen

Het fonds belegt alleen in participaties van beleggingsinstellingen. De waardering van de participaties wordt afgeleid van de beurswaarde per balansdatum van de onderliggende beursgenoteerde aandelen. Deze participaties worden bij de indeling naar waarderingsniveaus ingedeeld als niveau 2.

De marktwaarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden betreffen participaties in beleggingsinstellingen welke zijn gewaardeerd op reële waarde zijnde de beurswaarde van de onderliggende stukken. Het waarderingsniveau van deze beleggingen kan worden geclassificeerd als niveau 2. De waarde van de participaties wordt bepaald op basis van de marktwaarde van de onderliggende stukken.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

In de portefeuille vastrentende waarden zijn derivaten begrepen ten behoeve van de afdekking van het renterisico. Voor het afdekken van het renterisico worden interest rate swaps en futures gebruikt. Interest rate swaps worden gewaardeerd op marktwaarde, die is gebaseerd op de contante waarde van de verwachte kasstromen, onder aftrek van op de balansdatum eventueel verdiende respectievelijk verschuldigde interest. Futures worden gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald aan de hand van de notering op een beurs of een andere gereguleerde markt.

Bruikleen van beleggingen

Enkele vermogensbeheerders hebben de contractuele mogelijkheid om beleggingen tijdelijk in bruikleen te geven. Als zekerheid ontvangen de beheerders een onderpand dat de waarde van de uitgeleende stukken (meer dan) volledig dekt.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

De vorderingen uit hoofde van beleggingen worden opgenomen tegen de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel met een looptijd korter dan twaalf maanden. Zij worden onderscheiden van Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Eventuele rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. Het jaarresultaat zal toegevoegd of onttrokken worden aan de algemene reserve.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 BW en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Door het pensioenfonds is besloten geen herwaarderingsreserve (conform artikel 2:390 lid 1 BW) op te nemen omdat dit op grond van artikel 146 van de Pensioenwet niet verplicht is voor pensioenfondsen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (VPV) wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur per 31 december 2021 zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt. In deze rentetermijnstructuur is gebruik gemaakt van de zogenaamde Ultimate Forward Rate-methode.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De VPV is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, rekening houdend met de verschillende looptijden van de uitkeringen.
- Overlevingstafels, te weten de AG-Prognosetafel 2020 inclusief bepaalde Willis Towers Watson ervaringssterfte.
- Hantering van voorwaardelijke toeslagverlening van de pensioenverplichtingen. Het pensioenfonds

streeft naar toeslagverlening voor de actieve en inactieve deelnemers op basis van de "prijsindex". Het maximum van het pensioensalaris is mede afhankelijk gesteld van de prijsindex als gedefinieerd in het pensioenreglement. Het pensioensalaris van vervroegd uitgetreden en arbeidsongeschikten wordt aangepast aan de hand van de loonindex. Daarbij wordt voor bepaling van de pensioengrondslag de laatst geldende franchise gehanteerd. De onvoorwaardelijke toeslagen voor de WAO-hiaatregeling zijn wel in de technische voorzieningen opgenomen.

- Voor iedere deelnemer wordt ongeacht de burgerlijke staat een voorziening pensioenverplichting ter zake van het partnerpensioen aangehouden.
- Kostenopslag ter grootte van 2,5% van de VPV (2020 2,5%) in verband toekomstige administratie- en excassokosten.
- Er is sprake van voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid. Voor volledig en duurzame arbeidsongeschikten is sprake van vrijstelling van premiebetaling. Voor de overige arbeidsongeschikten geldt de normale pensioenpremie.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking zijn schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan hen in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden kosten die verband houden met het beheer van het vermogen verrekend met de desbetreffende vermogensbeheerders.

Verrekening van kosten

De directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend met de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies en valutaverschillen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging en indexatie

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (berekend op basis van de UFR-methodiek) van interbancaire swaps primo boekjaar. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

De toeslag voor indexatie wordt pas in de staat van baten en lasten opgenomen nadat een bestuursbesluit is genomen

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Uitkeringen en kosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging marktrente en overige grondslagen

Het effect van de aanpassing van de marktconforme rekenrente en overige actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslaggevingsperiode in de staat van baten en lasten opgenomen.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

Overige baten en lasten in de actuariële sfeer worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel

overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Toelichting op de balans per 31 december

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

De volgende tabel geeft het verloop van de beleggingen weer.

Tabel 26 (x € 1.000,-)

	Vastgoed - beleggingen	Aandelen	Vastrentende - waarden	Totaal
2021				
Stand per 1 januari	60.129	234.573	386.697	681.399
Aankopen	5.000	43.212	303.262	351.474
Verkopen	-	-23.863	-318.552	-342.415
Waardeontwikkeling	13.836	33.499	-30.183	17.152
Stand per 31 december	78.965	287.421	341.224	707.610
2020				
Stand per 1 januari	55.202	209.000	342.478	606.680
Aankopen	10.000	78.816	152	88.968
Verkopen	-	-81.339	-1	-81.340
Waardeontwikkeling	-5.073	28.096	44.068	67.091
Stand per 31 december	60.129	234.573	386.697	681.399

Specificatie van de beleggingen:

Tabel 27 (x € 1.000,-)

Vastgoedbeleggingen	31-12-2021	31-12-2020
Niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingsfondsen	78.965	60.129
Totaal	78.965	60.129

Tabel 28 (x € 1.000,-)

Aandelen	31-12-2021	31-12-2020
Niet-beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen:		
Ontwikkelde markten	287.421	212.311
Opkomende markten	-	22.262
Totaal	287.421	234.573

De waardering van de participaties in aandelenfondsen zijn afgeleid van de beurswaarde van de onderliggende aandelen.

Tabel 29 (x € 1.000,-)

Vastrentende waarden	31-12-2021	31-12-2020
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen		
Vastrentende waarden korte duratie	94.450	98.404
Vastrentende waarden lange duratie	212.404	258.826
Hypothecaire leningen	34.370	29.467
Totaal	341.224	386.697

Het fonds belegt niet in de premiebijdragende ondernemingen.

Op balansdatum was er geen sprake van uitgeleende beleggingen of andere constructies waarbij de beleggingen niet ter beschikking van het fonds staan.

De vermogensbeheerders mogen derivaten uitsluitend gebruiken om risico's te ontgaan. De afdekking van het renterisico is ondergebracht in de portefeuille vastrentende waarden. Het fonds heeft het renterisico over 70% van de verplichtingen afgedekt.

2. Vorderingen en overlopende activa

Tabel 30 (x € 1.000,-)

	31-12-2021	31-12-2020
Vorderingen uit hoofde van waardeoverdrachten	110	17
Vorderingen op vermogensbeheerders	74	147
Vorderingen uit herverzekeringen	443	-
Vorderingen op sponsors	3	1
Overige vorderingen	295	29
Totaal	925	194

De vordering uit herverzekeringen heeft betrekking op uitkeringen wegen overlijden van actieve deelnemers welke in het eerste kwartaal door de verzekeraar zijn voldaan. De post overige vorderingen betreft de toename van de (jaarlijkse) vordering op de herverzekeraar vanwege een nieuwe uitkering voor arbeidsongeschiktheid.

De vorderingen op sponsors hebben betrekking op de pensioenpremies over de maand december 2021.

Tabel 31 (x € 1.000,-)

	31-12-2021	31-12-2020
Pensioenpremies	3	1
Totaal	3	1

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan 1 jaar.

De premievorderingen zijn binnen de daarvoor in de uitvoeringsovereenkomsten vastgelegde periode door het fonds ontvangen.

De vorderingen zijn gewaardeerd op verkrijgingsprijs. In het toekomstige boekjaar worden de vorderingen gewaardeerd op de actuele waarde.

3. Liquide middelen

De liquide middelen staan vrij ter beschikking. Daarnaast heeft het fonds een kredietfaciliteit afgesloten bij Oтра N.V. Deze faciliteit heeft tot doel om bij transacties een eventueel verschil tussen aan- en verkoopdag te overbruggen. Bij gebruik van de kredietfaciliteit is een marktconforme vergoeding verschuldigd.

	31-12-2021	31-12-2020
Liquide middelen	6.319	6.009
Totaal	6.319	6.009

4. Stichtingskapitaal en reserves

Wettelijke en statutaire reserves:

	31-12-2021	31-12-2020
Stand per 1 januari	90.009	75.466
Bestemming saldo van baten en lasten	45.896	14.543
Totaal	135.905	90.009

Het aanwezige vermogen ten opzichte van de wettelijke vereisten kan als volgt worden geïllustreerd:

	31-12-2021	31-12-2020
Minimaal vereist eigen vermogen	24.269	25.002
Vereist eigen vermogen	118.166	124.074
Aanwezig eigen vermogen	135.905	90.009
Reservepositie	17.739	-34.065

Het aanwezige vermogen is hoger dan het vereiste vermogen, daarmee is er per 31 december 2021 geen sprake van een reservetekort.

Solvabiliteit en dekking

Tabel 35

(x € 1.000,-)

	31-12-2021	31-12-2020
Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)	24.269	25.002
Vereist eigen vermogen (excl. MVEV)	93.897	99.072
Totaal	118.166	124.074

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als toereikend.

Nominale dekkingsgraad

De nominale dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen van het fonds en de verplichtingen. De verplichtingen worden daarbij berekend op basis van de Ultimate Forward Rate zoals deze door De Nederlandsche Bank wordt gepubliceerd. De dekkingsgraad en de samenstellende onderdelen bedroegen aan het eind van het verslagjaar:

Tabel 36

	31-12-2021	31-12-2020
Pensioenvermogen	714.316	686.316
Voorziening pensioenverplichtingen	578.411	596.307
Dekkingsgraad	123,5%	115,1%
Beleidsdekkingsgraad	122,8%	106,9%

De beleidsdekkingsgraad is het 12-maandsgemiddelde van de van dekkingsgraad. Beleidsbesluiten worden genomen op basis van de beleidsdekkingsgraad.

De reële dekkingsgraad is de verhouding tussen het vermogen en de volledig voor prijsinflatie geïndexeerde verplichtingen. Het onderstaande overzicht illustreert de reële dekkingsgraad.

Tabel 37

	31-12-2021	31-12-2020
Pensioenvermogen	714.316	686.316
Voorziening pensioenverplichtingen	936.006	831.269
Reële dekkingsgraad	99,5%	87,8%
Toeslagruimte	38,0%	38,0%

Bij de bepaling van de reële dekkingsgraad is rekening gehouden met het toekomst bestendig indexeren en het contant maken van de kasstromen uit indexatie tegen het verwacht rendement op aandelen.

Herstelplan

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2021 ten opzichte van de verwachting volgens het herstelplan 2021.

Op 19 mei 2021 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met het herstelplan.

Tabel 4

	Verwacht	Werkelijk
Dekkingsgraad per 1 januari 2021	115,1%	115,1%
Premiebijdragen	-1,0%	-1,0%
Uitkeringen	0,3%	0,3%
Toeslagverlening 1 januari 2022	0,0%	-2,9%
Rentetermijnstructuur	0,0%	7,8%
Actuariële grondslagen	0,0%	0,0%
Beleggingsresultaten	2,8%	3,9%
Overige mutaties	0,0%	0,3%
Dekkingsgraad per 31 december 2021	117,2%	123,5%

Besluiten worden genomen op basis van de beleidsdekkingsgraad. Deze dekkingsgraad is een gemiddelde van de dekkingsgraad over een periode van 12 maanden en vertoont daardoor een stabiel verloop. In het overzicht hieronder worden de verwachte en de werkelijke beleidsdekkingsgraad vergeleken.

Tabel 40

	2021	Verwacht
Beleidsdekkingsgraad primo boekjaar	106,9%	106,9%
Beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar	122,8%	116,2%

Uitgangspunt voor het herstelplan 2021 was een pensioenopbouw van 1,6% en een gedempte kostendekkende premie op basis van een verwacht rendement. Ten behoeve van het herstelplan is gestuurd op een premiedekkingsgraad van 90% met een bandbreedte van 10%. Zolang de premiedekkingsgraad zich binnen de bandbreedte bevindt wordt het opbouwpercentage gehandhaafd op 1,6%. Aangezien de premiedekkingsgraad gedurende het hele herstelplan tussen de 80% en 100% blijft is de opbouw constant gehouden op 1,6%. Voor het verwacht rendement hanteerde fonds actuele economische veronderstellingen. De gehanteerde rendementsverwachtingen waren vastgesteld op een realistisch niveau, onder het niveau van de maximaal toegestane parameters. In het plan is uitgegaan van een jaarlijkse prijsinflatie van 1,9%. Volgens het herstelplan 2021 zou de beleidsdekkingsgraad eind 2028 hoger zijn dan het vereist eigen vermogen. Met andere woorden eind 2028 komt er een einde aan de situatie van reservetekort. Hieruit blijkt dat het fonds voldoende capaciteit heeft om binnen een periode van 10 jaar aan de eisen van De Nederlandsche Bank te voldoen.

Jaarlijks wordt het herstelplan geëvalueerd. Als de actuele dekkingsgraad niet aan de vereisten van DNB voldoet moet een nieuw herstelplan, met een looptijd van 10 jaar, worden opgesteld. Omdat de financiële positie van het fonds ultimo 2021 aan de vereisten van De Nederlandsche Bank voldeed is geen nieuw herstelplan opgesteld.

5. Voorziening pensioenverplichtingen

De technische voorzieningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 41	(x € 1.000,-)	
	31-12-2021	31-12-2020
Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	288.275	314.554
Gewezen deelnemers	81.718	86.162
Pensioengerechtigden	192.180	195.588
Herverzekering Voorziening WIA excedent	295	3
Toeslagverlening per 1 januari	15.943	-
Totaal	578.411	596.307

De technische voorzieningen zijn in 2021 met € 17,9 miljoen gedaald. Deze daling is voor het grootste deel veroorzaakt door een stijging van de marktrente.

In de onderstaande tabel is de mutatie van de technische voorzieningen gespecificeerd.

Tabel 42	(x € 1.000,-)	
	2021	2020
Stand per 1 januari	596.307	537.673
Toevoeging pensioenopbouw	22.784	18.561
Rentetoevoeging	-3.189	-1.741
Benodigd voor toeslagen	15.943	-
Mutaties overdrachten van rechten	1.341	508
Vrijval voor pensioenuitkeringen	-12.435	-12.149
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten	-311	-304
Wijziging marktrente	-45.417	74.577
Wijziging UFR methodiek	4.612	-
Wijziging overlevingsgrondslagen	-	-13.534
Overige mutaties	-1.224	-7.284
Stand per 31 december	578.411	596.307

Ten opzichte van 2020 is de gemiddelde rentevoet gestegen van 0,19% naar 0,57%. Dit heeft een verlagend effect gehad op de voorzieningen van +/- € 45,4 miljoen. De wijziging van de UFR-methodiek heeft een verhogend effect gehad op de voorzieningen van +/- € 4,6 miljoen.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de aantallen deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Tabel 43

	31-12-2021	31-12-2020
Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	2.303	2.270
Gewezen deelnemers	1.576	1.559
Pensioengerechtigden	1.573	1.509
Totaal	5.452	5.338

Voorziening voor kosten

In de technische voorzieningen is een opslag opgenomen voor uitvoeringskosten. Als de uitvoeringsovereenkomst wordt opgezegd zou de opslag voldoende moeten zijn om de benodigde kosten te dekken voor het overdragen aan een externe partij. De voorziening voor kosten bedraagt 2,5% van de Technische Voorzieningen.

Pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Het opbouwpercentage wordt jaarlijks vastgesteld, uitgangspunt hierbij is dat de beschikbare ruimte in de premie wordt gebruikt voor de opbouw van pensioen. De pensioengrondslag is gelijk aan 12 maal het op 1 januari van ieder jaar geldende vaste maandsalaris vermeerderd met vakantietoeslag en de eventuele vaste toeslagen, vermindert met een franchise. Het maximumjaarsalaris dat voor berekening van de pensioengrondslag in aanmerking wordt genomen bedroeg in 2021 € 112.189; de franchise bedroeg € 16.000. Tevens bestaat er recht op partner- en wezenpensioen. Deelname aan de pensioenregeling is mogelijk vanaf 21 jaar. Jaarlijks beslist het bestuur over de mate waarin toeslagen op de opgebouwde aanspraken worden toegekend. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet wordt de pensioenregeling gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst.

Prepensioenregeling

Voor een (beperkte) statische groep van medewerkers van aangesloten werkgevers bestaat nog een prepensioenregeling. Dit is een uitkeringsovereenkomst op basis van eindloon. Binnen de regeling vindt geen pensioenopbouw meer plaats.

Toeslagverlening

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. Bovendien wordt er door het pensioenfonds geen reserve aangehouden om in de toekomstige toeslagen te kunnen toekennen. De toeslagen worden derhalve gefinancierd uit de groei van het vermogen ten opzichte van de verplichtingen, overeenkomend met variant D.1 uit de toeslagenmatrix (zoals opgenomen in de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met de invulling van het begrip consistentie en aanpassing van de toeslagenmatrix).

Met betrekking tot de mate van de feitelijke toekenning hanteert het bestuur de onderstaande beleidsstaffel als leidraad. Deze staffel geldt slechts als uitgangspunt; bij de jaarlijkse besluitvorming zal het bestuur relevante omstandigheden (zoals economische vooruitzichten en verwachte bestandsontwikkeling) in ogenschouw nemen.

Beleidsdekkingsgraad	
< 110%	Geen indexatie
> 110% < +/-125% - 130%	Toeslagverlening pro rato. Na toeslagverlening moet de DG groter of gelijk zijn aan 110%. De toeslag moet toekomstbestendig zijn.
> +/-125% - 130%	Volledige toeslag Mogelijk inhaaltoeslag, maximaal 1/5 ^e van het beschikbare vermogen mag worden ingezet

De inhoud van de beleidsstaffel luidt als volgt:

- Indien het totale pensioenvermogen groter is dan de nominale Technische Voorziening vermeerderd met het vereist eigen vermogen kan een volledige toeslag worden toegekend; de toeslag wordt evenwel beperkt ingeval deze niet eveneens in de toekomst toegekend kan worden.
- Indien het totale pensioenvermogen kleiner is dan 110,0% van de nominale Technische Voorziening, wordt er geen toeslag verleend.
- Voor tussenliggende waarden van het pensioenvermogen wordt de mate van toeslag pro rata vastgesteld, met dien verstande dat de indexaties ook in de toekomst toegekend moeten kunnen worden.
- Indien het pensioenvermogen hoger is dan de grens voor volledige toeslagverlening kan het meerdere, binnen de wettelijke kaders, worden aangewend voor het verlenen van een extra toeslagen (inhaaltoeslag).

Feitelijke toekenning van toeslagen zal altijd eerst plaatsvinden na een daartoe door het bestuur genomen besluit. De besluitvorming over de hoogte van de feitelijke toeslagverlening per 1 januari (opvolgend aan het einde van het kalenderjaar) vindt plaats in de laatste bestuursvergadering voorafgaand aan het einde van het kalenderjaar. Op basis van de uitkomsten van de beleidsstaffel, wordt door het bestuur – nadat alle overige relevante omstandigheden in ogenschouw zijn genomen – een besluit genomen over de mate van toeslagverlening. Hierbij kijkt het bestuur onder andere naar het verloop van de dekkingsgraad gedurende het jaar en wordt tevens rekening gehouden met de economische vooruitzichten voor de aankomende korte termijn. Bovendien wordt er rekening gehouden met de (absolute) hoogte van de procentuele prijsstijging in dat jaar.

In lijn met de toeslagenmatrix is het (voorwaardelijke) toeslagbeleid vastgelegd in het pensioenreglement. Met betrekking tot de communicatie aan de deelnemers zal het pensioenfonds in alle communicatie-uitingen ten aanzien van de rechten van deelnemers de voorgeschreven formuleringen hanteren met betrekking tot de inhoud van de pensioenregeling respectievelijk over de toekenning van toeslagen.

6. Overige schulden en overlopende passiva

De overige passiva worden gevormd door de volgende onderdelen:

Tabel 44 (x € 1.000,-)

	31-12-2021	31-12-2020
Waardeoverdrachten	111	17
Pensioenuitkeringen	5	-
Crediteuren	27	138
Loonheffing/premie Zorgverzekeringswet	271	262
Advies- en controlekosten	99	842
Overige schulden overlopende passiva	25	27
Totaal	538	1.286

Alle schulden hebben een looptijd van minder van één jaar. De post loonheffing/premie zorgverzekeringswet heeft betrekking op de ingehouden loonheffing en premie zorgverzekeringswet in december van het boekjaar en is in januari van het opvolgende afgedragen.

De post advies- en controlekosten is in 2020 in grote mate bepaald door een verschuldigde performance fee van € 750K. Over het jaar 2021 is er geen performance fee verschuldigd.

7. Risicobeheer

Beleid en risicobeheer

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de verplichtingen. Het risico dat deze doelstelling niet gehaald kan worden, solvabiliteitsrisico, is daarmee het grootste risico. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van risico's:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Herverzekeringsbeleid
- Toeslagbeleid

Welke beleidsinstrumenten het bestuur inzet wordt bepaald op basis van analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen versus de ontwikkelingen van de financiële markten. Voor deze studies wordt onder andere een ALM-studie gebruikt. Een ALM-studie analyseert de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

Op basis van de resultaten van de analyses stelt het bestuur beleggingsrichtlijnen vast waarop het beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen geven de normen en grenzen weer waarbinnen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings-) risico's.

De beleggingscommissie monitort op maandbasis de ontwikkeling van de beleggingsportefeuille ten opzichte van de pensioenverplichtingen. Binnen het kader van het beleggingsplan heeft de beleggingscommissie het mandaat om de portefeuille waar nodig bij te sturen. Hierbij wordt gekeken naar de ontwikkeling van de dekkingsgraad, het risicoprofiel, mate van renteafdekking, oorzaken van de afwijkingen, vermogensbeheerders en de

marktverwachtingen.

Risico

Het fonds onderkent de noodzaak om in de beleggingen risico te nemen om aan de doelstellingen te kunnen voldoen. Maatstaf voor het risico in de portefeuille is de "tracking error". De hoogte van de tracking error geeft een indicatie van de verwachte afwijking van het rendement van de beleggingen ten op zicht van de waardeontwikkeling van de verplichtingen. In het beleggingsplan 2021 is een strategische tracking error vastgesteld van 11% met een bandbreedte van 2%.

De vereiste dekkingsgraad geldt als een maatstaf voor het korte termijn risico. Strategische is een niveau voor de vereiste dekkingsgraad vastgesteld van 121%. Voor de vereiste dekkingsgraad geldt een marge van plus 3% of minus 3%.

Tabel 45

	Strategisch	Minimum	Maximum
Tracking error	11,0%	9,0%	13,0%
Vereist Eigen Vermogen	121,0%	118,0%	124,0%

De actuele vereiste dekkingsgraad is in de laatste maanden van 2021 rond de strategische waarden uitgekomen. De tracking error lag per jaareinde eveneens rond de strategische waarde.

Tabel 46

	Strategisch	31-12-2021
Tracking error	11,0%	10,9%
Vereist eigen vermogen	121,0%	120,4%

Beide indicatoren voor het risico in de beleggingsportefeuille lagen ultimo 2021 ruim binnen de bandbreedtes die daarvoor gesteld zijn in het beleggingsplan 2021. De indicatoren gaven geen aanleiding tot het aanpassen van het beleggingsbeleid.

Solvabiliteitsrisico

Vereist Eigen Vermogen

Het belangrijkste risico voor het fonds is het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen (solvabiliteitstoets). De solvabiliteit wordt bepaald aan de hand van algemene normen en op basis van normen die door de toezichthouder worden opgelegd. Als de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt bestaat het risico dat de pensioenopbouw beperkt moet worden of dat het fonds de verworven aanspraken en pensioenrechten vermindert.

Om het solvabiliteitsrisico te verminderen dient het fonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze bevat een kwantificering van het beleid van het bestuur ten aanzien van de fonds specifieke risico's. Het fonds hanteert het standaardmodel om de hoogte van het vereist eigen vermogen te berekenen. Het vereist eigen vermogen bedroeg aan het einde van het boekjaar 120,4% van de verplichtingen.

In het onderstaande overzicht is het vereist eigen vermogen uitgesplitst naar de verschillende componenten.

Tabel 48 (x € 1.000,-)

	2021	2020
S1. Renterisico	4.920	2.668
S2. Zakelijke waarden risico	100.738	104.442
S3. Valutarisico	4.327	8.560
S4. Grondstoffenrisico	-	-
S5. Kredietrisico	20.087	25.479
S6. Verzekeringstechnisch risico	17.030	17.784
S7. Liquiditeitsrisico	-	-
S8. Concentratierisico	-	-
S9. Operationeel risico	-	-
S10. Actief beheer risico	24.074	22.407
Diversificatie effect	-53.010	-57.266
Vereist eigen vermogen	118.166	124.074
Voorziening pensioenverplichtingen	578.411	596.307
Als percentage van de voorziening pensioenverplichtingen	20,4%	20,8%
Vereist vermogen	696.577	720.381
Aanwezig vermogen	714.316	686.316
Reservetekort/-overschot	17.739	-34.065
Als percentage van de voorziening pensioenverplichtingen	3,1%	-5,7%

De verschillende soorten risico's uit de voorgaande tabel worden als volgt nader toegelicht.

Procentueel gezien is het Vereist Eigen Vermogen ten opzichte van de voorzieningen licht gedaald in vergelijking met 2020.

Marktrisico (S1-S4)

Het marktrisico is te splitsen in het renterisico, valutarisico en prijsrisico. De beleggingsdoelstellingen bepalen de strategie van het fonds met betrekking tot de beleggingsrisico's.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de verplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktrente.

Omdat de verplichtingen een langere looptijd hebben dan de vastrentende waarden is de gevoeligheid voor wijzigingen van de marktrente niet gelijk voor de vastrentende waarden en de verplichtingen. Het effect van de veranderingen in de rente wordt beheerst door te beleggen in obligaties en renteswaps. Door deze beleggingen is het renterisico op strategisch niveau voor 70% van de verplichtingen afgedekt. Wijzigingen in de rente hebben hierdoor nog voor het ongedekte deel van 30,0% van de verplichtingen effect op de dekkingsgraad. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. Het verschil in de rentegevoeligheid tussen de verplichtingen en beleggingen kan als volgt worden geïllustreerd:

Tabel 48a

	2021	2020
Duration vastrentende waarden (voor derivaten)	5,6	6,8
Duration vastrentende waarden (na derivaten)	24,6	20,5
Duration verplichtingen	20,0	20,7

Het bestuur heeft een bandbreedte vastgesteld waarbinnen de afdekking van het renterisico zich moet bevinden. De actuele afdekking bevindt zich ruim binnen de gestelde ondergrens voor de bandbreedte. Het onderstaande overzicht illustreert de strategische afdekking van het renterisico met de bandbreedte.

Tabel 49

	Strategisch	Ondergrens	Bovengrens	31-12-2021
Afdekking renterisico	70,0%	65,0%	75,0%	69,8%

De actuele stand van de afdekking van het renterisico is berekend op basis van de zuivere rente per jaareinde.

De afdekking van het renterisico is in 2021 op een efficiëntere wijze vormgegeven. Hierdoor is het mogelijk om met minder beslag van het vermogen dezelfde afdekking te realiseren. Omdat de afdekking is vormgegeven in een maatwerkfonds kunnen veranderingen in de rentecurve beter worden opgevangen bovendien zijn eventuele aanpassingen in verband met wijzigingen in de pensioenregeling eenvoudiger te realiseren.

Zakelijke waardenrisico (S2)

Het zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de aandelen in zakelijke waarden verandert door wijzigingen in de marktprijzen. Wijzigingen in de marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij waarde wijzigingen direct worden verwerkt in het saldo van baten en lasten.

Het fonds brengt het risico terug tot aanvaardbare waarden door spreiding in de beleggingen aan te brengen in landen, regio's, beleggingsstijlen en categorieën.

De regiospreiding kan als volgt worden toegelicht:

Tabel 50

(x € 1.000,-)

	2021	2020
Aandelen & vastgoedbeleggingen		
Verenigde Staten	210.661	146.753
Europese Unie	24.180	20.628
Verenigd Koninkrijk	25.279	19.744
Japan	22.348	16.502
Nederland	27.862	19.762
Overige aandelen	56.056	71.313
Totaal	366.386	294.702

Valutarisico (S3)

Voor beleggingen in vreemde valuta loopt het fonds het risico dat de waarde van de beleggingen wijzigt door veranderingen in de valutakoersen. Dit risico wordt beperkt door in de Eurozone te beleggen en deels door beleggen in fondsen inclusief een valuta afdekking. Het fonds loopt valutarisico voor zover het belegt in fondsen zonder valuta afdekking.

Het volgende overzicht illustreert de exposure in vreemde valuta zonder valuta afdekking:

Tabel 51

	31-12-2021		31-12-2020	
	€	% van het totale vermogen	€	% van het totale vermogen
Vastgoedbeleggingen	49.048	6,9%	34.646	5,1%
Aandelen	244.292	34,5%	200.301	29,4%
Vastrentende waarden	64.509	9,1%	23.254	3,4%
	357.849	50,5%	258.201	37,9%

Door de herstructureringen van de aandelenportefeuille en de portefeuille vastrentende waarden en door de waardestijgingen in de portefeuille is het valutarisico voor afdekking toegenomen. Het grootste deel van dit risico is afgedekt middels valuta termijncontracten. Na afdekking wordt nog over 4,4% (2020: 5,9%) van de portefeuille valutarisico gelopen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds potentiële vorderingen heeft. Hierbij kan gedacht worden aan partijen die obligatieleningen uitgeven.

Het bestuur beperkt dit risico door in de mandaten voor de vermogensbeheerders op te nemen dat hoofdzakelijk in hoogwaardige bedrijven en overheden mag worden belegd. Het bestuur heeft geen harde grenzen gesteld aan de omvang van de portefeuille en het kredietrisico dat daarin is begrepen omdat de afdekking van het renterisico in dit deel van de portefeuille plaatsvindt kunnen veranderingen in de portefeuille ongewenste consequenties hebben voor het niveau van afdekking.

In de onderstaande tabel wordt een uitsplitsing gegeven van de obligatieportefeuille naar risicocategorie (volgens S&P).

Tabel 52

	31-12-2021		31-12-2020	
	€	%	€	%
AAA	84.444	24,7%	67.279	17,4%
AA	97.624	28,6%	108.264	28,0%
A	68.577	20,1%	125.664	32,5%
BBB	45.191	13,2%	82.358	21,3%
Lager dan BBB	7.556	2,2%	1.160	0,3%
Zonder risicocategorie	37.832	11,1%	1.972	0,5%
Totale waarde van de portefeuille	341.224	99,9%	386.697	100,0%

In 2021 heeft een herstructurering van de vastrentende portefeuille plaatsgevonden. De afdekking van het renterisico is op een efficiëntere wijze vormgegeven, tevens is het risicoprofiel van de portefeuille obligaties gewijzigd. De toename van de post "zonder risicocategorie" is gevolg van beleggingen in geldmarktfondsen en staat gerelateerde obligaties zonder rating, welke worden aangehouden ten behoeve van de afdekking van het renterisico. Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds uitsluitend belegd bij partijen waar een voldoende betrouwbaar clearing- en

settlementsysteem functioneert. Daarnaast worden ook de periodieke SSAE 16/ ISAE 3402-rapportages geanalyseerd op een aantal specifieke punten.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Lang leven risico

Het bestuur houdt rekening met de wetenschap dat mensen een steeds hogere levensverwachting hebben. Om de levenskansen van de groep verzekerden juist in te schatten, wordt gebruik gemaakt van de meest recente prognosetafels van het Actuariel Genootschap. Voor het verslagjaar is gebruik gemaakt van de prognosetafels AG2020. Verder wordt er bij de gehanteerde levensverwachting vanuit gegaan dat de werkende populatie langer zal leven dan de gemiddelde bevolking van Nederland. De gehanteerde levenskansen worden daarom gecorrigeerd voor de zogenoemde Willis Towers Watson ervaringssterfte 2020.

De prognosetafels AG2020 zijn gebaseerd op gegevens tot en met het jaar 2019. In de prognosetafels is geen rekening gehouden met effecten van Covid-19 pandemie.

Kort leven risico

Het kort leven risico is het risico dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een partnerpensioen moet toekennen waarvoor het geen voorzieningen heeft getroffen. Het overlijdensrisico van de actieve deelnemers is overgedragen aan een verzekeraar door een volledige herverzekering.

Liquiditeitsrisico (S7)

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs omgezet kunnen worden in liquide middelen, waardoor het fonds niet aan de korte termijn verplichtingen kan voldoen.

De liquiditeitsbehoefte van het fonds wordt hoofdzakelijk beïnvloed door de betalingen aan uitkeringsgerechtigden. Derivaten contracten waarvoor cash onderpand moet worden ingelegd worden geheel afgewikkeld binnen de beleggingsfondsen. Het liquiditeitsrisico van het fonds is beperkt doordat het premievolume het uitkeringsvolume overstijgt.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het uitkeringsvolume ten opzichte van de premie.

	2021	2020
Totaal ontvangen premies	20.167	18.868
Totaal uitkeringen	12.526	12.319
Uitkeringen in percentage van premies	62%	65%

Derivaten contracten waarvoor cash onderpand moet worden ingelegd worden geheel afgewikkeld binnen de beleggingsfondsen en leiden daarom niet tot een extra behoefte van liquide middelen. Bovendien belegt het fonds vrijwel alleen in fondsen die dagelijks opvraagbaar zijn.

Voor de beleggingen in niet beursgenoteerd vastgoed en Nederlandse hypotheke geldt dat deze niet op korte termijn liquide zijn te maken.

	2021	2020
Niet-liquide beleggingen	57.151	47.190
Totaal beleggingen	707.610	681.399
Niet-liquide beleggingen in percentage van het totaal	8%	7%

Concentratierisico (S8)

Het risico dat beleggingen onvoldoende gediversifieerd zijn is het concentratierisico. Het fonds mitigeert dit risico

door de beleggen te spreiden over verschillende beleggingscategorieën, vermogensbeheerders die verschillende beleggingsstrategieën hebben, regio's, landen, valuta, etc.

Het onderstaande overzicht vermeld de concentratierisico's voor zover deze groter zijn dan 3% van de totale beleggingsportefeuille. De concentratierisico's zijn bepaald op basis van de look-through informatie van de vermogensbeheerders.

Tabel 55

	Zakelijke waarden	Vastrentende waarden	% van de totale portefeuille
Verenigde Staten	57,5%	18,9%	38,9%
Frankrijk	3,3%	21,8%	12,2%
Nederland	7,6%	23,8%	15,4%
Duitsland	3,3%	3,6%	3,5%
Verenigd Koninkrijk	6,9%	4,4%	5,7%
Japan	6,1%	-	3,3%

Het fonds belegt alleen in beleggingsfondsen. Voor de categorie zakelijke waarden geldt dat het grootste aandeel van een individuele naam binnen de categorie minder bedraagt dan 5% van die categorie.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Hoewel het fonds alle werkzaamheden heeft uitbesteed blijft het bestuur verantwoordelijk voor een beheerste uitvoering. Dit risico wordt beheerst door het aanstellen van professionele uitvoeringsorganisaties met voldoende gekwalificeerde medewerkers en adequate functiescheiding.

Uitbestedingspartners rapporteren aan het bestuur in hoeverre de contractuele afspraken zijn nagekomen en over de werkingen van de AO/IC opgesteld door onafhankelijke instellingen (ISAE of vergelijkbare verklaringen). In combinatie met due diligence onderzoeken door de adviseur verkrijgt het bestuur voldoende comfort met betrekking tot dit risico.

Risico's worden eveneens beheerst door het opstellen van analyses. In deze analyses wordt op basis van verschillende scenario's worden de kans en impact van het risico beoordeeld. Als de analyse daartoe aanleiding geeft worden aanvullende maatregelen getroffen om de beheersing te vergroten.

Integriteitsrisico

Ieder risico van aantasting van de reputatie, bedreiging van het vermogen of resultaat als gevolg van het niet naleven van de wet, geldt als integriteitsrisico. Om de integriteit van de bedrijfsvoering te kunnen waarborgen heeft het fonds een gedragscode opgesteld die de integriteit van het fonds moeten helpen handhaven. Jaarlijks toetst de compliance officer de naleving van de gedragscode en rapporteert hierover in het bestuur.

Jaarlijks wordt een Systematische Integriteitsrisicoanalyse opgesteld. Een dergelijke analyse geeft inzicht in de omstandigheden waarin de integriteit in gevaar kan komen. Op basis van de analyse kunnen waar nodig mitigerende maatregelen worden genomen.

IT-risico

Het IT-beleid is gericht op adequate borging van de risico's van de informatievoorziening vanuit het oogpunt van betrouwbaarheid, toegang, beschikbaarheid, integriteit, en toekomstvastheid. Het beleid heeft tot doel de juistheid, volledigheid en privacy van (deelnemers-)data te waarborgen. Als uitgangspunt voor het IT-beleid geldt het informatiebeveiligingsbeleid van Technische Unie. Dit beleid is gebaseerd op ISO 27001 standaarden.

Het fonds heeft een eigen ICT-beleid opgesteld volgens welk een jaarplan ICT opgesteld worden.

Uitbesteding

Het fonds heeft alle werkzaamheden uitbesteed. Het pensioenbeheer is uitbesteed aan het pensioenbureau van Technische Unie, vermogensbeheer aan diverse vermogensbeheerders. In het kader van de uitbestedingen is het van belang dat het bestuur zicht houdt op het functioneren van de uitbestedingspartners. Dit zicht wordt verkregen door kwartaalrapportages met betrekking op de servicelevel agreement met Technische Unie, rapportages van de vermogensbeheerders over interne controlemaatregelen en de handhaving daarvan en rapportages van de vermogensadviseur over de kwaliteit van de beheerders en over de financiële risico's.

Juridisch risico

Veranderingen in wet- en regelgeving kunnen bedreigend voor de rechtspositie van het fonds en/of de positie van het fonds ten opzichte van de uitbestedingspartners. Omdat het fonds geen inbreuken op wetgeving tolereert worden de ontwikkelingen op juridisch gebied nauwgezet gemonitord.

Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico heeft betrekking op de ruimte in het selectie en allocatie beleid om af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. Dit risico geldt alleen voor het aandelenrisico (beursgenoteerd). Het actief beheer risico is het maximale verlies dat met een waarschijnlijkheid van 2,5% kan optreden. De mate van actief beheer is bepaald aan de hand van de afwijking tussen het rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark (tracking error). De tracking error over 2021 was 10,9% 2020: 10,7%). De tracking error lag ultimo 2021 binnen de bandbreedtes.

Overige risico's

Indexatierisico

Het fonds streeft ernaar om de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenen jaarlijks te indexeren ten einde waardevast te blijven. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, looninflatie en demografie. Het toeslagbeleid is voorwaardelijk.

De toeslagruimte geeft aan welk gedeelte van de prijsinflatie risicovrij afgedekt kan worden. Bij het bepalen van de toeslagruimte wordt gekeken naar de financiële positie in relatie tot de nominale en de volledig met de prijsinflatie geïndexeerde verplichtingen. De waarde van de geïndexeerde verplichtingen is vastgesteld uitgaande van een reële rente afgeleid uit de inflatieswapmarkt.

Indexatie wordt gefinancierd vanuit het rendement van het fonds. Om dit rendement te kunnen behalen moet risico worden genomen. Het bestuur streeft naar een optimale verhouding tussen risico en rendement gegeven de samenstelling van het deelnemersbestand. Bij de bepaling van de risicohouding zijn de sociale partners nauw betrokken. De risicohouding is het uitgangspunt voor de ALM-studies waarmee het bestuur inzicht verkrijgt in een optimale risico-rendementsverhouding.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Derivaten

Voor zover dat binnen de grenzen van het beleggingsbeleid past kunnen de vermogensbeheerders die het fonds heeft aangesteld gebruik maken financiële derivaten. De gebruikte derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door de wettelijke eisen aan het stellen van onderpand. Het fonds gebruikt derivaten voor de afdekking van het renterisico. Deze afdekking wordt vormgegeven door middel van renteswaps binnen één van de portefeuilles voor vastrentende waarden.

De vermogensbeheerders maken onder andere gebruik van:

futures: beursgenoteerde instrumenten waarmee posities kunnen worden gewijzigd;

renteswaps: contracten waarmee de verplichtingen worden aangegaan voor het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale som;

valutatermijncontracten: contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het kopen of verkopen van valuta tegen een vooraf vastgestelde prijs op een vooraf vastgestelde datum.

De totale waarde van de contracten bedroeg ultimo 2021 -/- € 9,4 miljoen (2020: -/- € 7,6 miljoen).

COVID-19

In het voorjaar van 2020 heeft het bestuur een aanvullende risicoanalyse uitgevoerd naar de gevolgen van COVID-19 voor de impact op de financiële en niet-financiële risico's. Bij de niet-financiële risico's is met name gekeken naar de gevolgen voor de pensioenadministratie en vermogensbeheer. Daarnaast heeft het bestuur kennisgenomen van de maatregelen die werkgever genomen heeft om de continuïteit van IT-systemen te borgen. Gezien de verminderde impact van de pandemie in 2021 zijn geen verdere analyses uitgevoerd. Het bestuur heeft volstaan met het opvolgen van de van overheidswege verstrekte aanbevelingen en het opvolgen van de maatregelen van de werkgever.

De liquiditeitscrisis is niet toegenomen omdat het fonds het grootste deel van de portefeuille belegd in goed verhandelbare beleggingen.

8. Verbonden Partijen

De aangesloten ondernemingen en de bestuurders van de stichting worden aangemerkt als verbonden partij. Transacties met verbonden partijen worden marktconform gewaardeerd.

Transacties met bestuurders

In 2021 is een hypothecaire lening die aan een van de bestuursleden was verstrekt geheel afgelost. Over de lening is een marktconforme rente berekend. Het restant van de lening bedroeg € 38K. Ultimo 2021 zijn er geen schulden aan of vorderingen op (voormalig) bestuurders.

De bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan die de gepensioneerden vertegenwoordigen zijn gekozen uit de geleding van de gepensioneerden en ontvangen een pensioen van Hagee Stichting.

Bestuursleden die in dienst zijn van de werkgever en de werknemers van het pensioenbureau nemen deel aan de regeling conform het geldende reglement.

Bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan met een dienstverband met de werkgever ontvangen geen beloning van de stichting. Voor de beloning van de bestuursleden die niet in dienst zijn van de werkgever wordt verwezen naar toelichting 13.

Overige transacties met verbonden partijen

De stichting heeft geen eigen personeel in dienst. De stichting heeft een uitvoeringsovereenkomst gesloten met de werkgever met betrekking tot de uitvoering van het pensioenreglement. In de uitvoeringsovereenkomst zijn onder meer bepalingen opgenomen over de betaling van de pensioenpremie, afwikkeling van wederzijdse verplichtingen, verstrekking van gegevens en informatie door zowel de werkgever als het pensioenfonds.

De werkgever draagt de kosten voor salarissen en huisvesting van het pensioenbureau. Voor 2021 zijn deze kosten geschat op €236K.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds gaat in overeenstemming met het beleggingsbeleid zoals vastgelegd in de ABTN geen leningen aan met een langlopend karakter.

Toelichting op de staat van baten en lasten

9. Premiebijdragen

De premiebijdragen van werkgevers en werknemers bedragen in totaal 33,6% van de pensioengrondslag. In absolute zin gelden de bedragen zoals weergegeven in het volgende overzicht. In verslagjaar bedroeg het werknemersaandeel in de premie 12,6% en het werkgeversdeel 21,0%.

De premie kan als volgt worden toegelicht:

Tabel 56	(x € 1.000,-)	
	2021	2020
Werkgeversdeel	12.545	11.720
Werknemersdeel	7.528	7.039
WIA excedent premie (werkgeversbijdrage)	94	109
Totaal	20.167	18.868

De stijging van de premie wordt voor het grootste deel verklaard uit het grotere aantal deelnemers.

De premie voor de WIA-excedentregeling wordt gedragen door de werkgever.

De gedempte kostendekkende en zuivere kostendekkende premies zijn volgens artikel 130 van de Pensioenwet als volgt:

Tabel 57	(x € 1.000,-)	
	2021	2020
Gedempte kostendekkende premie	16.638	18.939
Zuivere kostendekkende premie	27.882	22.515
Feitelijke premie (exclusie premie WIA excedent)	20.074	18.758

De gedempte kostendekkende premie is volgens de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota berekend op basis van het verwacht rendement (2020: de rentetermijnstructuur per 30 september van het voorgaande boekjaar). De zuivere kostendekkende premie is bepaald op basis van de rentetermijnstructuur van 1 januari van het rapportagejaar.

De feitelijke premie wordt gevormd door de van de werkgever daadwerkelijk ontvangen premies in 2021. Er wordt door het pensioenfonds geen rekening gehouden met de vrijval van het vereist eigen vermogen over de pensioenuitkeringen bij bepaling van de kostendekkende premie. In 2021 zijn geen premiekortingen verleend.

Het verschil tussen de gedempte- en zuivere kostendekkende premie is veroorzaakt door de verschillende uitgangspunten voor de berekening namelijk verwacht rendement respectievelijk de rentetermijnstructuur. In boekjaar 2020 is voor de berekening van zowel de gedempte als de zuivere kostendekkende premie de rentetermijnstructuur gehanteerd. Voor 2021 geldt een ander beleid waarin de premie gebaseerd is op een verwacht toekomstig rendement.

De gedempte kostendekkende premie wordt vastgesteld in het kalenderjaar voorafgaand aan het verslagjaar. De zuivere kostendekkende premie op basis van de feitelijke marktrente per 1 januari 2021 is gelijk aan € 27,9 miljoen en is als volgt samengesteld:

Tabel 59 (x € 1.000,-)

	2021	2020
Actuarieel benodigd	21.477	17.412
Opslag voor excassokosten	537	435
Opslag voor premievrijstelling	770	714
Opslag in stand houden vereist vermogen	4.740	3.619
Opslag voor uitvoeringskosten	358	335
Totaal	27.882	22.515

Met ingang van 2021 is de gedempte kostendekkende premie gebaseerd op het verwacht toekomstig rendement. Hierbij wordt uitgegaan van de maximale parameters conform de Commissie Parameters en de strategische beleggingsmix. Het maximale rendement op vastrentende waarden volgt uit de rentetermijnstructuur per 30 september van het vaststellingsjaar en wordt voor 5 jaar gefixeerd.

Daarnaast wordt in de premie een opslag opgenomen voor de geambieerde toekomstige toeslagverlening. De totale opslag is gelijk aan het maximum van de opslag voor de geambieerde toekomstige voorwaardelijke toeslagverlening en de solvabiliteitsopslag voor het vereist eigen vermogen. Voor de opslag voor toekomstige voorwaardelijke toeslagverlening wordt uitgegaan van de prijsinflatie op basis van het ingroeipad dat op 1 oktober van het vaststellingsjaar door DNB is gepubliceerd. Ook het ingroeipad wordt voor vijf jaar gefixeerd. De opslag voor toekomstige voorwaardelijke toeslagverlening wordt meegenomen indien en voor zover deze de solvabiliteitsopslag voor het vereist eigen vermogen overschrijdt.

De gedempte kostendekkende premie is als volgt samengesteld:

Tabel 60 (x € 1.000,-)

	2021	2020
Actuarieel benodigd	9.275	14.653
Opslag voor excassokosten	232	366
Opslag voor premievrijstelling	333	601
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.047	2.984
Opslag voor uitvoeringskosten	358	335
Benodigd met betrekking tot voorwaardelijke onderdelen	4.393	-
Totaal	16.638	18.939

Uitvoeringsovereenkomst

Met de aangesloten werkgevers heeft het fonds uitvoeringsovereenkomsten afgesloten waarin de wederzijdse verplichtingen zijn geregeld. De overeenkomsten zijn afgesloten in 2018 en hebben een looptijd tot het einde van 2022. In de overeenkomsten zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot de premie. In de overeenkomsten zijn geen bepalingen opgenomen die de aangesloten werkgevers verplichten om tekorten bij het fonds aan te vullen. Als de kostendekkende premie hoger is dan de feitelijke premie kan de pensioenopbouw worden verlaagd.

10. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Het beleggingsresultaat dat in deze paragraaf is weergegeven (totaal € 19,3 miljoen) bestaat uit de afzonderlijke resultaten van de beleggingen die Hagee Stichting heeft en waarvan zij het beheer heeft uitbesteed aan diverse vermogensbeheerders. Een nadere specificatie van het bedrag ziet er als volgt uit:

Tabel 61 (x € 1.000,-)

Type belegging	Kosten vermogens- beheer	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Totaal
2021				
Vastgoedbeleggingen	-	468	13.836	14.304
Aandelen	-	1.624	33.498	35.122
Vastrentende waarden	-	-	-30.182	-30.182
Overige	-	-43	-	-43
Kosten vermogensbeheer	132	-	-	132
Totaal	132	2.049	17.152	19.333

Tabel 61a (x € 1.000,-)

Type belegging	Kosten vermogens- beheer	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Totaal
2020				
Vastgoedbeleggingen	-	245	-5.072	-4.827
Aandelen	-	868	28.096	28.964
Vastrentende waarden	-	1	43.388	43.389
Overige	-	-41	679	638
Kosten vermogensbeheer	-729	-	-	-729
Totaal	-729	1.073	67.091	67.435

De kosten voor het vermogensbeheer in het voorgaande overzicht kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 62 (x € 1.000,-)

	2021	2020
Advieskosten	213	991
Rechtstreeks betaalde management- en license fee	-175	18
Af: ontvangen kortingen	170	280
Totaal	-132	729

Ten opzichte van het voorgaande boekjaar zijn de advieskosten aanzienlijk gedaald. Over het jaar 2021 is geen performance fee verschuldigd, in 2020 bedroeg deze fee € 750K.

11. Overige baten

Tabel 63		(x € 1.000,-)	
	2021	2020	
Uitkeringen uit hoofde van herverzekeringen	736	24	
Totaal	736	24	

De overige baten hebben betrekking op overlijdensuitkeringen die het fonds van de herverzekeraar heeft ontvangen.

12. Pensioenuitkeringen

Tabel 64		(x € 1.000,-)	
	2021	2020	
Ouderdoms- en prepensioen	10.140	9.920	
Partner- en wezenpensioen	2.233	2.211	
Arbeidsongeschiktheidspensioen	99	101	
Overige uitkeringen	54	87	
Totaal	12.526	12.319	

De post overige uitkeringen betreft afkoop pensioenen die lager zijn dan de wettelijke afkoopgrens van € 503,24 (2020: 497,27).

13. Pensioenuitvoeringskosten

Tabel 65		(x € 1.000,-)	
	2021	2020	
Administratiekosten	173	193	
Kosten certificering	24	23	
Advieskosten actuariel	188	175	
Controlekosten	55	81	
Bestuurskosten	29	24	
Kosten toezichthouders	36	37	
Overige advieskosten	130	59	
Overige kosten	40	68	
Totaal	675	660	

De advieskosten hebben betrekking op de kosten voor actuariel advies. De controlekosten hebben betrekking op de accountantskosten.

Bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan die niet in dienst zijn van de werkgever ontvangen een vergoeding per bijgewoonde vergadering. Per 1 januari 2021 bedraagt de beloning € 110,83 er uur. De kosten voor deze vergoedingen bedroegen in 2021 €24K (2020: € 21K) en zijn begrepen in de bestuurskosten.

Bestuurders met een dienstverband met de werkgever ontvangen geen vergoeding van het fonds.

De kosten voor advies op het gebied van vermogensbeheer worden ten laste van het beleggingsrendement gebracht.

De stijging van de overige advieskosten zijn veroorzaakt door advisering over btw en de herverzekeringscontracten.

Kosten pensioenbeheer

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling omvatten onder andere de kosten van de pensioenadministratie, advies- en controlekosten. In de staat van baten en lasten wordt het totaal van deze kosten ad € 675K vermeld. Kosten van het bestuur en van het pensioenbureau zijn hierin niet opgenomen, deze komen voor rekening van de werkgever.

Volgens de aanbevelingen van de Raad voor de Jaarverslaggeving moet het fonds inzicht in de kosten geven inclusief de kosten die door de werkgever worden betaald. In het onderstaand overzicht is hiermee rekening gehouden door naast de rechtstreeks door het fonds betaalde kosten ook een schatting van € 354K op te nemen van de kosten van het pensioenbureau en het bestuur. Deze post bestaat vrijwel geheel uit salariskosten.

De pensioenuitvoeringskosten worden als volgt toegelicht:

	2021	2020
Pensioenuitvoeringskosten	675	660
Schatting kosten ten laste van de werkgever	354	337
Toedeling algemene kosten aan vermogensbeheer	-177	-135
Totaal kosten pensioenbeheer	852	862
Kosten pensioenbeheer per deelnemer (x € 1,-)	220	228

Op grond van herziene Aanbevelingen Uitvoeringskosten is in het voorgaande overzicht een deel van de algemene kosten ten laste gebracht van de vermogensbeheerkosten. Voor de bepaling van dit deel van de beheerkosten is uitgegaan van de niet specifiek aan beheer toe te wijzen kosten.

Het aantal deelnemers is gedefinieerd als de actieve deelnemers en de gepensioneerden. De gewezen deelnemers worden hierin niet meegeteld.

14. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds wordt berekend door de beginstand van de voorziening van de eindstand af te trekken. In 2021 is de totale voorziening gedaald van € 596,3 miljoen naar € 578,4 miljoen. Mutaties kunnen onder andere voortvloeien uit de pensioenopbouw, rentetoevoegingen en toeslagverlening, technische resultaten, wijzigingen uit hoofde van overdracht rechten en vrijval voor pensioenuitkeringen.

In de hiernavolgende tabel wordt de mutatie van de voorzieningen toegelicht.

Tabel 42 (x € 1.000,-)

	2021	2020
Stand per 1 januari	596.307	537.673
Toevoeging pensioenopbouw	22.784	18.561
Rentetoevoeging	-3.189	-1.741
Benodigd voor toeslagen	15.943	-
Mutaties overdrachten van rechten	1.341	508
Vrijval voor pensioenuitkeringen	-12.435	-12.149
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten	-311	-304
Wijziging marktrente	-45.417	74.577
Wijziging UFR methodiek	4.612	-
Wijziging overlevingsgrondslagen	-	-13.534
Overige mutaties	-1.224	-7.284
Stand per 31 december	578.411	596.307

Toevoeging Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging en toeslagverlening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van interbancaire swaps ad 0,57% (2020 0,19%). De intresttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar. De toeslagverlening wordt eerst in de rekening van baten en lasten opgenomen als een bestuursbesluit is genomen.

Vrijval voor pensioenuitkeringen

Uitkeringen en kosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Technische resultaten, kosten en reguliere mutaties

Het effect van de aanpassing van de rekenrente op de voorzieningen pensioen- en verzekeringsverplichtingen zijn ultimo 2021 en 2020 in de rekening van baten en lasten opgenomen als onderdeel van de mutatie van de VPV. De rekenrente is gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 31 december 2021 zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank. In deze rentetermijnstructuur is gebruik gemaakt van de UFR-methode. Uitvoeringskosten en reguliere mutaties op het deelnemersbestand hebben eveneens een wijziging van de VPV tot gevolg gehad.

15. Saldo overdrachten van rechten

Tabel 68 (x € 1.000,-)

	2021	2020
Inkomende waardeoverdrachten	-1.888	-1.045
Uitgaande waardeoverdrachten	529	633
Totaal	-1.359	-412

16. Overige lasten

Tabel 69		(x € 1.000,-)	
	2021	2020	
Overige lasten	395	583	
Totaal	395	583	

De post overige lasten bestaat uit de premie voor de herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico en overlijdensrisico.

17. Honoraria van de onafhankelijke accountant

De honoraria van de onafhankelijke accountant kunnen als volgt worden toegelicht:

Tabel 70		(x € 1.000,-)	
	2021	2020	
Onderzoek naar de jaarrekening en verslagstaten	45	54	
Fiscale adviesdiensten	-	-	
Totaal	45	54	

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de stichting zijn uitgevoerd door de onafhankelijke accountant zoals bedoeld in art 1, lid 1 Wet toezicht accountantsorganisatie en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. De kosten van de accountant hebben alleen betrekking op de controle van de jaarrekening.

Bezoldiging bestuurders

De bestuurders die niet in dienst zijn van een van de aangesloten werkgever ontvangen een vergoeding voor de bijgewoonde vergaderingen. De vergoeding is gebaseerd op de normen van de Sociaal Economische Raad en wordt jaarlijks geïndexeerd met het Consumenten Prijsindexcijfer. In totaal is er aan de bestuurders die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers een bedrag ad € 24K (2020: € 21K). De bestuurders in dienst van de werkgever ontvangen geen vergoeding van het fonds.

Gebeurtenissen na balansdatum

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. De wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. Deze wijziging wordt gespreid over 4 jaar ingevoerd.

In 2021 is de eerste stap van de invoering van de gewijzigde methodiek genomen. In 2022 volgt de tweede stap. De impact op de dekkingsgraad van deze tweede stap bedraagt naar schatting +/- 1%. De totale impact van de resterende stappen na 2021 bedraagt circa +/- 3,2%.

De onzekerheid is door de Russische invasie in de Oekraïne sterk toegenomen. De ongerustheid over de houding van Rusland met betrekking tot andere staten die tot de voormalige Sovjet-Unie behoorden is groot. Vanuit de EU, de VS en andere landen zijn sanctiemaatregelen tegen Rusland getroffen. De EU is voor een belangrijk deel van de behoefte aan aardgas en olie afhankelijk van leveringen uit Rusland.

Het fonds belegt niet in Russische bedrijven en wordt niet rechtstreeks getroffen door de sanctiemaatregelen. De verwachting dat de hoge inflatie in de loop van 2022 terugloopt naar veel lagere waarden is door de ontwikkelingen in de Oekraïne achterhaald. De gevolgen van het conflict voor de kortere en langere termijn zijn niet te overzien, de vooruitzichten voor het jaar 2022 zijn misschien wel onzekerder dan ooit.

Bestemming van het resultaat

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

In de statuten is bepaald dat een batig saldo zoveel als mogelijk moet worden aangewend conform de doelstelling van de stichting.

Het bestuur heeft besloten om het saldo van baten en lasten ad € 45.895 als volgt te verdelen:

Tabel 71	<i>(x € 1.000,-)</i>
	2021
Toevoeging aan de algemene reserves	45.895
	45.895

Amstelveen, 13 juni 2022

Drs. G.Th.F.M. Groot
Voorzitter

Drs. T. Melchior
Penningmeester

Mw. Mr. M.M. Oude Reimer
Secretaris

Ing. R. van Groningen
Lid

Drs. W. Korving
Lid

H. Tol
Lid

Drs. G.R. de Vries
Lid

D. Willemsz
Lid

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Hagee Stichting Pensioenfonds te Amstelveen is aan Triple A - Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Hagee Stichting Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 2.892.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 144.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik ondermeer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten; • het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Hagee Stichting Pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn. In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 13-06-2022

drs. AAG Pieter Heesterbeek

Verbonden aan Triple A - Risk Finance Certification B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring over de jaarrekening 2021

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Hagee Stichting ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021 van Hagee Stichting te Amstelveen gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021;
- de staat van baten en lasten over 2021; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Hagee Stichting zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 13 juni 2022

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2021 van Hagee Stichting

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlage 1: Personalia

Samenstelling van het bestuur

Het bestuur is paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden. Per eind van het verslagjaar was het bestuur als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Geboorte- jaar	In functie sinds	Aftredend per
namens werkgevers				
Drs. G. Th. F. M. Groot *)	Voorzitter	1956	1992	
Drs. T. Melchior *)	Penningmeester/ Vicevoorzitter	1961	1999	
Drs. W. Korving	Lid, risicomanager	1956	2015	
D. Willemsz	Lid	1958	2018	
Vacature				
namens werknemers				
Ing. R. van Groningen	Lid	1962	2019	2025
Mw. Mr. M.M. Oude Reimer *)	Secretaris	1961	2018	2024
H. Tol	Lid	1966	2019	2025
namens gepensioneerden				
Drs. G.R. de Vries	Lid	1944	2016	2022
Vacature				

*) Lid dagelijks bestuur

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het fonds wordt gevormd door de voorzitter, penningmeester en secretaris van het fonds.

Uitvoeringsorganisatie

Pensioen- en financiële administratie

Technische Unie B.V.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over beleggingsaangelegenheden.

De beleggingsadviescommissie is als volgt samengesteld:

Naam	Functie in de beleggingsadviescommissie	Functie in het bestuur
Drs. G. Th. F.M. Groot	Voorzitter	Voorzitter
Drs. T. Melchior	Lid	Penningmeester/ Vicevoorzitter
Drs. G.R. de Vries	Lid	Lid
H. DHondt	Lid	-

De beleggingsadviescommissie wordt geadviseerd door Willis Towers Watson Investment Consulting B.V. en Investment Communication Consultancy.

Vermogensbeheer

Naam	Vestigingsplaats
Towers Watson Common Contractual Fund	Dublin, Ierland
Nationale Nederlanden Investment Partners	's-Gravenhage
Robeco	Rotterdam
CBRE Global Investors	Luchthaven Schiphol
Nederlands Hypotheken Fonds	's-Gravenhage
Aegon	's-Gravenhage

Communicatieadviescommissie

Naam	Functie in de communicatieadviescommissie	Functie in het bestuur
R. van Groningen	Lid	Lid
H. Tol	Voorzitter	Lid
D. Willemsz	Lid	Lid
H. DHondt	Lid	-

De communicatiecommissie wordt geadviseerd door een communicatiedeskundige van Technische Unie.

Adviseurs

Functie	Naam	Vestigingsplaats
Adviserend actuaaris	Willis Towers Watson B.V.	Amstelveen
Fiduciair consultant	Willis Towers Watson Investment Consulting B.V.	Amstelveen
Controle beleggingsportefeuille	Braker Investment Consulting	Gouda
Beleggingsadvies	Investment Communication Consultancy	Alphen a/d Rijn

Sleutelfunctiehouders

Naam	Functie	
Drs. P.H.A. Heesterbeek AAG	Actuarieel	Onafhankelijk
Drs. W. Korving	Risicobeheer	Bestuurslid
J. Ouwerkerk EMIA RO	Interne Audit	Onafhankelijk

Onafhankelijke accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.	Drs. H.C. van der Rijst RA
---	----------------------------

Certificerend actuaaris

Triple A – Risk Finance Certification B.V.	Drs. P.H.A. Heesterbeek AAG
--	-----------------------------

Verantwoordingsorgaan

Naam	Vertegenwoordiging	Geboorte-jaar	Lid vanaf	Aftredend
A. Vos	Werkgevers	1961	2013	
J.L. Bloemen	Gepensioneerden	1954	2019	2025
P. de Nooijer	Werknemers	1978	2020	2026

Intern toezicht

Visitatie Commissie Holland

Aangesloten werkgevers

Technische Unie B.V.

Otra N.V.

Van Egmond Elektrogroothandel

GEWI B.V.

Compliance officer

Naam	Functie bij de werkgever
P. Roelofs	Business Controller

Bijlage 2: Trefwoorden en begrippen

ABTN: De Actuariële en Bedrijfstechnische Nota is een beschrijving van de organisatie, grondslagen en het beleid van een pensioenfonds.

Actuaris: Een actuaris houdt zich beroepsmatig bezig met het doorrekenen en evalueren van risico's. Voor pensioenfondsden betekent dit het vaststellen van premies en reserves.

AFM: Autoriteit Financiële Markten. De AFM houdt toezicht op het gedrag van de financiële markten. Dit houdt in dat de AFM toeziet dat partijen correct handelen en de partners van de juiste informatie voorzien.

AG-Prognosetafel: Overlevingstafel waarbij rekening wordt gehouden met de verwachte ontwikkelingen in de sterfte. Zie ook bij "Overlevingstafel".

Asset Liability Management of ALM-studie: Het proces waarbij, aan de hand van scenario's, inzicht wordt verkregen in de onderlinge afhankelijkheden van rechten en verplichtingen.

Asset mix: Verdeling van de beleggingen over aandelen, obligaties, onroerend goed enz.

Beleidsdekkingsgraad: 12-maandsgemiddelde van de dekkingsgraden die aan De Nederlandsche Bank zijn gerapporteerd.

Beleggingsrendement: Totaal van de directe en indirecte beleggingsopbrengsten uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen zonder die beleggingsopbrengsten.

Benchmark: Een objectieve maatstaf die wordt gebruikt om de prestaties van een vermogensbeheerder aan af te meten.

Collectief Defined Contribution regeling: een pensioenregeling waarbij de pensioenopbouw afhankelijk is van de beschikbare premie.

Compliance Officer: De functionaris die binnen het pensioenfonds is aangewezen om toe te zien op de naleving van de gedragscode en wettelijke regelingen.

De Nederlandsche Bank (DNB): De instelling die verantwoordelijk is voor het "prudentieel" toezicht op financiële instellingen. Prudentieel toezicht wil zeggen dat toegezien wordt dat partijen hun financiële verplichtingen nakomen.

Dekkingsgraad: De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de verplichtingen en het aanwezige vermogen.

Dekkingstekort: Van een dekkingstekort is sprake als de dekkingsgraad lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen (circa 105%).

Derivaten: Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van onderliggende activa. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten, renteswaps.

Directe beleggingsopbrengsten: Opbrengsten uit bijvoorbeeld dividend en rente.

Duration: Duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid. De duration kan betrekking hebben op de obligatieportefeuille of op de verplichtingen.

Emerging Markets: Zie “opkomende markten”.

Financieel Toetsingskader (FTK): Onderdeel van de Pensioenwet waarin de financiële eisen aan pensioenfondsen zijn vastgelegd.

Franchise: Het deel van het salaris dat bij de berekening van het pensioen en de premie buiten beschouwing wordt gelaten.

FTK: het Financieel Toetsingskader is het geheel aan financiële eisen waaraan het pensioenfonds moet voldoen. Het FTK is onderdeel van de Pensioenwet.

Gedempte kostendekkende premie: Kostendekkende premie die berekend wordt op basis van een rentepercentage per 30 september van het vorige boekjaar.

Haalbaarheidstoets: een toets op basis van een uniforme scenario set welke inzicht moet geven in de ontwikkelingen van de koopkracht van het pensioen.

Indirecte beleggingsopbrengsten: Waardewijzigingen in de onderliggende beleggingen.

Individueel Defined Contribution: beschikbare premieregeling waarbij de premie op naam van de deelnemer wordt belegd, het uiteindelijke pensioen is afhankelijk van de beleggingsresultaten.

Intern toezicht: Het beoordelen van het functioneren van het bestuur door onafhankelijke deskundigen. Het toezicht maakt deel uit van de principes voor Pension Fund Governance (goed pensioenfonds bestuur).

Kostendekkende premie: De premie die nodig is voor het onvoorwaardelijke deel van de pensioenregeling. In de premie zijn opslagen opgenomen voor de uitvoeringskosten. Basis voor de berekening van de premie is de nominale marktrente.

Minimaal Vereist Eigen Vermogen: Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens van het vermogen. Als het vermogen van het fonds lager ligt dan het minimaal vereiste vermogen (dekkingstekort) is het fonds verplicht dit onmiddellijk te melden aan De Nederlandsche Bank en moet een herstelplan opgesteld worden. Bij een langdurig dekkingstekort kan het voorkomen dat de pensioenaanspraken moeten worden gekort. De dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen is ongeveer 105%.

Opkomende markten: Financiële markten in landen die in economische ontwikkeling achterliggen bij de meeste westerse landen, maar wel bezig zijn met een inhaalbeweging. Voorbeelden zijn China, India, Zuid-Amerika, Rusland.

Overlevingstafel: Geeft per leeftijdscategorie aan wat de overlevingskansen voor mannen en vrouwen zijn in Nederland.

Pensioenfederatie: sinds 2010 de belangenbehartiger van de Nederlandse pensioenfondsen. De Pensioenfederatie is voortgekomen uit een samenwerking van de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen, Unie van Beroepspensioenfondsen en de Stichting voor ondernemingspensioenfondsen.

Pensioenovereenkomst: In de pensioenovereenkomst worden de arbeidsvoorwaarden met betrekking tot pensioen vastgelegd.

Pension Fund Governance: De manier waarop het fonds is georganiseerd en de verantwoordelijkheden zijn

verdeeld.

Performance: Het door de vermogensbeheerders behaalde beleggingsrendement in vergelijking met een benchmark. Als de performance hoger is dan de benchmark is er sprake van een outperformance, is deze lager dan de benchmark dan is er sprake van een underperformance.

Reële dekkingsgraad: De reële dekkingsgraad is de verhouding tussen de beleidsdekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zoals benodigd voor volledige toeslagverlening.

Rekenrente: rente die wordt gebruikt bij de berekening van de vaststelling van de voorziening voor de pensioenverplichtingen. Deze rente is het rendement dat het pensioenvermogen geacht wordt minimaal op te brengen. De rente wordt vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur.

Rentetermijnstructuur: Rentes voor verschillende looptijden om de verplichtingen van het fonds te waarderen. De rentetermijnstructuur wordt door De Nederlandsche Bank gepubliceerd.

Reservetekort: Als het aanwezige vermogen kleiner is dan het vereist eigen vermogen maar groter dan het minimaal vereist eigen vermogen is er sprake van een reservetekort. De dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen is circa 105% bij het vereist eigen vermogen ongeveer 120%.

Security lending: het uitlenen van effecten tegen een vergoeding waarbij onderpand wordt gegeven voor het risico van niet terug levering.

Solvabiliteit: De mate waarin het fonds in staat is aan haar (lange termijn) verplichtingen te voldoen.

Sponsor: De werkgever die de kosten van de regeling betaalt.

Uitvoeringsovereenkomst: Overeenkomst tussen het pensioenfonds en de werkgever met betrekking tot de uitvoering en financiering van de pensioenovereenkomst.

Ultimate Forward Rate (UFR): een aanpassing van het deel van de rentetermijnstructuur voorbij het zogenoemde laatste liquide punt (20 jaar). Voor looptijden vanaf 20 worden alternatieve zero rentes berekend op basis van gemiddeldes van de laatste 10 jaar.

Vastrentende waarden: beleggingen met een vaste opbrengst zoals obligaties.

Verantwoordingsorgaan: Orgaan dat de evenwichtige belangenbehartiging in het beleid van het bestuur moet beoordelen. Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit vertegenwoordigers van werknemers, gepensioneerden en werkgever.

Vereist Eigen Vermogen: Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat het fonds nodig heeft. Het vereist eigen vermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het fonds. Bij het vereist eigen vermogen hoort een dekkingsgraad van circa 120%.

Visitatiecommissie: De visitatiecommissie beoordeelt de manier waarop het pensioenfonds wordt aangestuurd. De visitatiecommissie bestaat uit onafhankelijke deskundigen.

Voorziening pensioenverplichtingen: De waarde van de gekapitaliseerde pensioenrechten. Bij de bepaling van de waarde wordt rekening gehouden met sterfttekansen en rekenrente.

Waardeoverdracht: Overdracht van de waarde van de pensioenaanspraken die bij een oude werkgever zijn

opgebouwd aan het pensioenfonds van de huidige werkgever.

Zakelijke waarden: Aandelen en alternatieve beleggingen.

